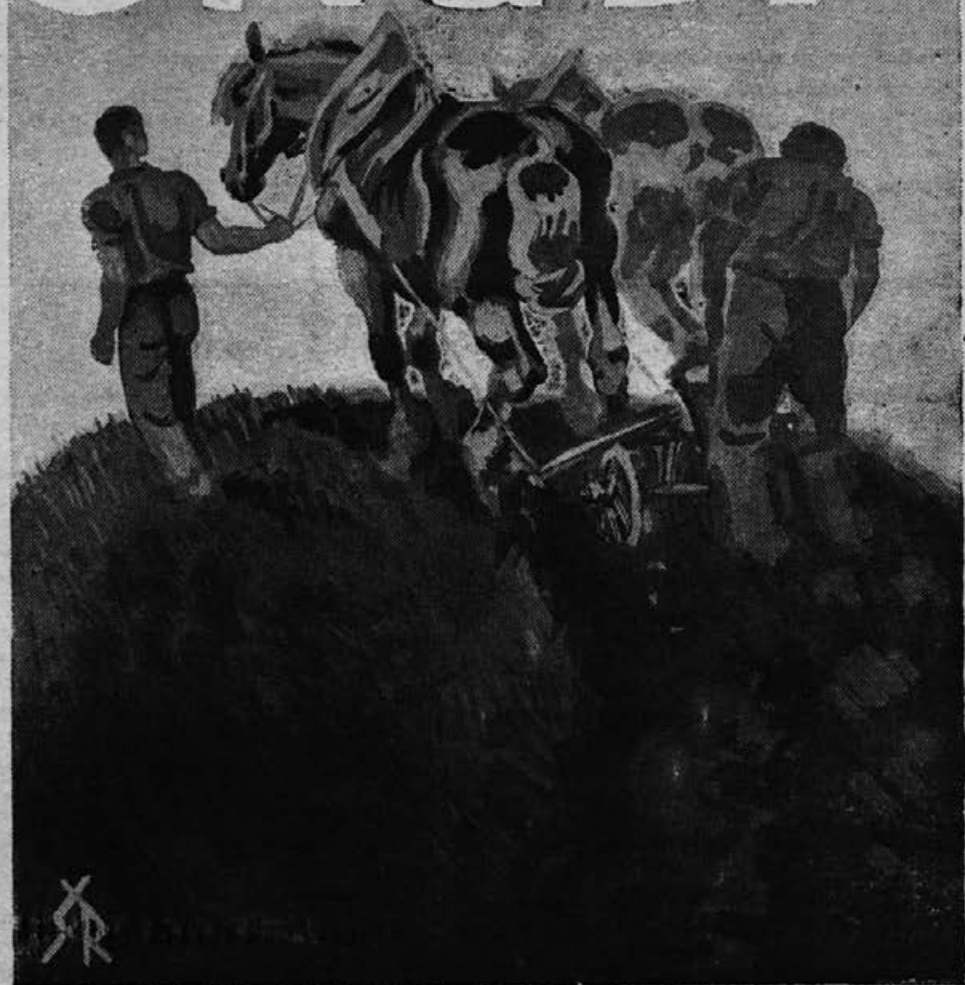

GRUDA

Mesečnik za kmetsko prosveto

XIV. ● *Januar - Februar* ● 1.-2.

Mesečnik za kmetško prosveto / Izhaja vsak mesec / Celoletna naročnina Din 25.—, za člane Društev kmetških fantov in deklet, za katere pobere in skupno vplača naročnino društvo, kjer so včlanjeni, Din 20.— / Posamezna številka Din 2.50 / Rokopisov ne vračamo / Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: UREDNIŠTVO »Grudec«, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 1 / UPRAVA je v Ljubljani, Tavčarjeva ulica, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe)

Izdaja Zveza kmetških fantov in deklet; za uredništvo odgovarja Ivan Albrecht, oba v Ljubljani
Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez)

VSEBINA

Mladina slavi nesmrtnega mučenika. — Andrej Hrastar: Kmetški človek v zgodovini. — France Hočvar: Suženj svoje zemlje. — Izidor Korobač: Kriza v besedah in dejanjih. — Kmetška žena in dekle. — Miškina: Največja muka. — Anton Teleban: Pomen in važnost tiska. — Jakob Koprivar: Nova vojska se zbira. — Aleksander Turnšek: Organizacija tiska in kmetško gibanje. — Kmetški oder. — Slika srbske vasi. — Slovenska kmetška mladina na delu. — Peter Rupar: Mreža bele groze. — Odmevi iz naših vasi. — Za prosti čas, naj pride smeh v vas.

Uredništvo obvešča

Zahvala. Ob zaključku lanskega letnika »Grudec« je njen dolgoletni urednik tovariš Dolfe Schauer radi prezaposlenosti odložil uredništvo. Za njegovo nesebično delo, skrbi in požrtvovalnost se mu prav iskreno zahvalujemo. »Grudec«.

Našim sotrudnikom. Uredništvo je sprejelo mnogo gradiva, katerega kljub najboljši volji nismo mogli objaviti v tej številki. Zato prosimo potrpljenja! Kar je za »Grudec« primerno, pride na vrsto prihodnjič.

Kako pišemo za »Grudec«. Vse naše sotrudnike in poročevalce prosimo, da pišejo za »Grudec« preprosto, jedrnato in živahno, da jo razumejo tudi tisti, ki so šele zapustili ljudsko šolo. Pri uporabi tujih besed, ki označujejo razne pojme, kraje, osebe itd. upoštevajte vedno tiste čitatelje, ki najmanj vedo in razumejo! Za tuje ke naj bo vedno razlaga v oklepajih! Pišite le takšne stvari in o tem, kar bo gotovo zanimalo najširši krog naših čitalcev — mlade fante in dekleta. Prav tako pišite tudi o vsem, kar morajo ti vedeti in znati. »Grudec« ima največjo nalogo v tem, da vzgaja in izobražuje! Članki naj bodo kratki! Kjer je snov obširna, jo razdelite vedno na več poglavij in opremite tudi z več naslovi! Iz vse pisave naj veje duh domačnosti, dobre volje in borbenosti za naš napredek, čast in pravico! Tako bo »Grudec« najlepše predstavljala hotenje naše vasi in s tem slovenskega naroda!

Uprava sporoča

Preselitev uprave. Uprava »Grudec« se je preselila v Tavčarjevo ulico 1, na kar opozarjamo vse naše naročnike in inserente.

Prejemanje dveh številki. Če bi kdo pomotoma prejel dve številki »Grudec« na svoje ime, naj eno odstopi svojemu prijatelju ali prijateljici, nam pa pošlje njegov ali njen naslov; če ne, pa naj nam jo vrne in napiše na ovitek, da je prejel dve številki.

Novi naročniki. Na ogled smo poslali »Grudec« mnogim novim naročnikom. Upamo, da smo jim s tem ustregli in bodo z njo zadovoljni. Kdor bi pa nikakor ne mogel ostati naš naročnik, naj »Grudec« nepoškodovano vrne najkasneje v 3 dneh, drugače ga bomo smatrali za našega naročnika.

Plačilo naročnine. Vse cenj. naročnike prosimo, da nam po položnicah čimprej plačajo naročnino za vse leto. Kdor tega nikakor ne zmore, naj plača vsaj polovico. Če bi pa kdo radi stiske laže plačal nekoliko pozneje, naj nas pisмено obvesti.

Pazite na položnice! Naročnino pošiljajte vedno le po položnicah »Grudec«, ne pa po položnicah Zveze kmetških fantov in deklet, da ne bo pomot in neprijetnosti. Ako bi pa kdo položnico »Grudec« izgubil, naj kupi na pošti prazno položnico (golico) za 25 p in na določenem mestu napiše številko našega čekovnega računa 13.440.

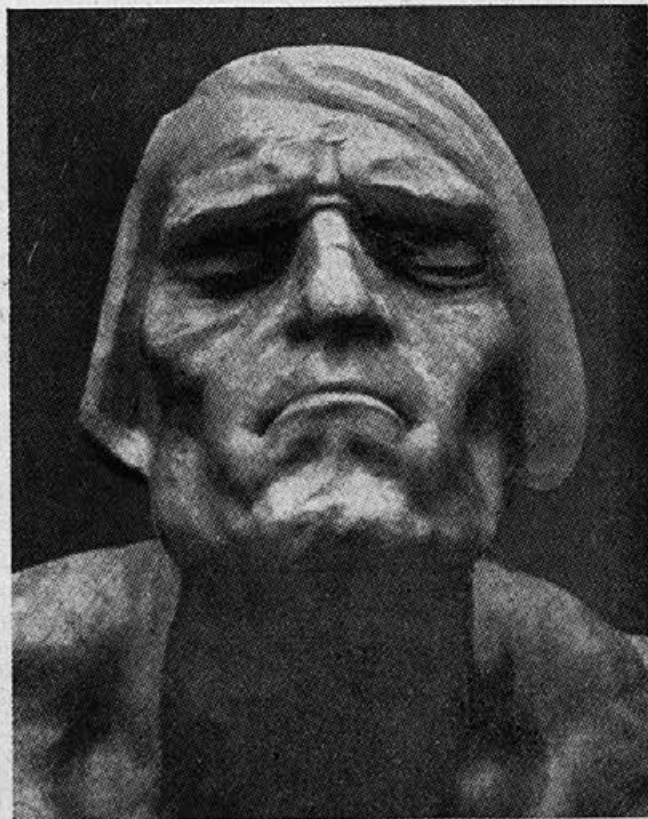
GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

1.—2.

JANUAR-FEBRUAR 1937.

XIV.

Mladina slavi nesmrtnega mučenika

Po več kot treh stoletjih je še vedno živa kri, ki jo je prelil mučeniški kmetski vodja — Matija Gubec.

Pozabljeni so rablji, še za sramoto so njih imena preslaba, Matija Gubec pa živi in nam vliwa vero v boljše dni in moč, da gremo s ponosom po njegovi poti.

Po letošnjem delovnem načrtu smo ves mesec februar posvetili prireditvam proslav v spomin smrti kmetskega kralja — mučenika Matije Gubca. Letos 15. februarja je minulo 364 let, odkar je umrl naš veliki mučenik, eden izmed prvih borec za pravice kmetskega človeka. Mnogo naših društev se je spomnilo z razbeljeno železno krono okronanega kmetskega kralja. V njegov spomin smo priredili javne prireditve v obliki akademij, iger, proslav itd., ali pa društvena predavanja za članstvo. Ob tej

priliki se nobeno društvo ne bi smelo ustrašiti truda niti poznati drugih ovir. Vsako društvo bi moralo v mesecu februarju prirediti javno proslavo v spomin našemu borcu-mučniku. S proslavami samimi, če so še tako skromne, izpovemo glavno točko našega programa — hočemo upoštevanost kmetskega človeka, hočemo resnično enakopravnost — tudi v vodstvu in v javnem življenju. Zavedamo se vseh ogromnih žrtev, ki so padle za ta cilj. Toda to je tudi naš cilj! Spoznali smo, da s samostojnim delom,

izobrazbo, razumom in voljo pridemo do njega!

Prejeli smo o Gubčevih proslavah mnogo poročil. Zato jih podajamo nekatera prav na kratko.

Dne 14. februarja je priredilo proslavo Matije Gubca *naše društvo v Šmartnem ob Savi*.

17. februarja se je vršila proslava Matije Gubca v *društvu na Frankolovem*. Proslavo je otvoril z uvodnim govorom predsednik tovariš Bernard Bračič. tov. Pavla Medvedova je citirala posamezne odstavke iz knjige »Zadnja kmetska vojska«. Končno je govoril tov. Franc Potočnik o borbi kmetijskih ljudi za svobodo in enakopravnost.

21. februarja je priredilo *vojniško okrožje* zelo uspešno proslavo v spomin Matije Gubca v Vojniku. Po pozdravnih besedah predsednika tov. Ivan Kuharja je predaval tov. Zorko o zgodovini kmetijskih uporov. Sledile so recitacije: »Pred cesarjem« tov. Felicijana, »Kronanje v Zagrebu« tov. Kuharja in »Vstajenje« tov. Nadljošt. Nato je ob nabito polni, slavnostno okrašeni dvorani govoril predsednik Zveze Ivan Kronovšek. Ob zaključku proslave je tamburaški odsek društva »Škofja vas« zaigral venček slovenskih narodnih pesmi in zaključno koračnico.

Istega dne, 21. februarja se je vršila ravno tako uspešna proslava Matije Gubca društva v *Dramljah*. Dopoldne so se članice in člani korporativno (skupno) udeležili svete maše, ki se je brala v spomin kmetijskega kralja-mučenika. Popoldne ob 3. uri pa se je vršila proslava v društveni dvorani. Proslava je obsegala predavanje o Matiji Gubcu, deklamacije »Kronanje v Zagrebu«, »Znamenje na nebu«, »Pred cesarjem«. Pevski zbor je zapel kmetsko himno *Zeleni prapor*. Celemu sporedu pa je dala zlasti slavnosten izraz zaključna živa slika, ki je pokazala borbo kmetijske mladine, katero je pričel Matija Gubec — kmetski kralj.

Proslavo je priredilo še mnogo društev, tudi najmlajša. Tako pripravljali odbor Društva kmetijskih fantov in deklet v *Št. Janžu*. V lepo okrašeni dvorani je predsednik pripravljalnega odbora tov. Milan Majcen pozdravil prav lepo število udeležencev. G. šolski upravitelj *Zdešar* je predaval o kmetijskih uporih in Matiji Gubcu. Deklamirala sta tov. *Repče* Stanko in *Kauzar* Janko: *Kronanje v Zagrebu* in »Vojščaki Matije Gubca«. Društveni pevski zbor pa je zapel kmetsko himno *Zeleni prapor*.

Dne 21. februarja pa je pripravljali odbor Društva kmetijskih fantov in deklet v *Zagradcu na Dolenskem* priredil proslavo v spomin smrti kmetijskega kralja. Takoj po maši se je

v gasilskem domu zbralo okoli 100 ljudi. Tovariš Jože *Jakoš* je predaval o kmetijskih uporih in Matiji Gubcu. Tov. *Žitnik* in *Hrovat* Ana pa sta deklamirala.

Ene stvari pa ne moremo v javnosti zamolčati. Ponekod je okrajno načelstvo prepovedalo našim društvom prirediti proslave v spomin našega kmetijskega kralja. Tako v novomeškem okraju društvu v *Gotni vasi*, društvu v *Sv. Lovrencu* v Slovenskih gorah. Ne vemo, zakaj ne bi smeli dostojno počastiti mučeniske smrti našega kmetijskega kralja? Odgovora ni težko najti! Poiščite ga sami, dragi tovariši!

Našim naročnikom in čitateljem!

Do sedaj je izdajala »Gruda« Kmetijska tiškovna zadruga v Ljubljani. Ker pa je njeno lastno delovanje vedno večje in obširnejše, je izdajanje našega mesečnika prepustila Zvezi kmetijskih fantov in deklet. Da izdaja »Gruda« Zveza sama, je zelo potrebno, ker se njena organizacija vedno širi in je delovanje vedno živahnije. Da bo pa to delovanje še bolj poživljeno, je zelo važno, da izdajamo list sami, ker pač najbolj poznamo razmere in potrebe naše vasi.

Kakor ima Zveza izredno važno nalogo pri vzgoji in izobrazbi naše kmetijske mladine, katero tudi prav vneto in z velikimi uspehi izvršuje, prav tako je važna »Gruda«, ki ji v tiskani obliki to delo dopolnjuje. Zveza je težko prevzela izdajo, ker ima po svoji strani ogromne izdatke pri organizaciji. Vse to pa odtehta potrebe našega lista in naloge, ki jih »Gruda« vrši, so velike. Tudi zahteva naših naročnikov in čitateljev po »Grudi« je odločna! Ko smo upoštevali vse te okoliščine, je bila naša odločitev vseeno lahka. Lahka tembolj, ker vemo, da nas bodo pri našem delu podpirali vsi zavedni kmetski fantje in dekleta, vsi odločni možje in ponosne žene in tudi tisti šolani ljudje, ki niso in ne bodo pozabili, kje so krave pasli in ki dobro vedo, da je slovenskemu narodu potrebno pomagati pri korenini, to je pri naši mladini! Kakršna bo mladina, takšen bo narod in takšno tudi njegovo življenje. V tem pravcu si želimo iskrenih sodelavcev, podpornikov, zbirateljev novih naročnikov in svetovalec! Kdor nas razume, nas bo podpiral, mi bomo pa obratno skrbeli, da bo »Gruda« vsakomur najljubša prijateljica, ki bo skrbela za izobrazbo in razvedrilo naših čitateljev. Ona bo zvesta spremljevalka svojim naročnikom in čitateljem v veselih in žalostnih dneh!

»GRUDA«

Kmetski človek v zgodovini

Vsi prav dobro občutimo bridko resnico, da živi dandanašnji kmetški človek težko življenje. Vemo, da je kmetško ljudstvo kljub svoji številnosti brez pravic, da je njegov delež trdo delo in njegovo življenje eno samo trpljenje. Zavedamo se tudi, da kmetu nihče ne bo prinesel izboljšanja in boljšega življenja na krožniku; vse to si mora sam priboriti.

Da bomo pa lažje razumeli sedANJI položaj kmetškega ljudstva, moramo poznati tudi njegovo življenje v bližnji in daljni preteklosti.

To spoznavanje zgodovine kmetškega stanu nam bo odkrilo dve važni stvari: da je bil kmet vedno več ali manj zato na svetu, da je s svojim delom služil tistim, ki so ga vladali, da so na njegov račun dobro in lahko živeli. Druga resnica, ki nam jo pove zgodovina, je pa ta, da nikdar ni kmet ničesar prejel v dar. Vse pravice, vse izboljšanje svojega življenja si je moral sam priboriti.

Poglejmo, kakšno je bilo življenje kmetškega ljudstva v starem veku pred Kristusom.

V Egiptu, kjer so imeli vso oblast faraon (kralj), duhovniki in visoki uradniki, je bil kmet napol suženj. Ni imel nobenih državljanskih pravic. V njem niso videli enakovrednega človeka. Zato niti ni bil po smrti pokopan po takratnem verskem obredu, zagrebli so ga kot živino, zanj tudi ni takratna vera obetala lepšega posmrtnega življenja. Kdor se je rodil za kmeta, je ostal to do smrti, zakoni mu niso dopuščali, da bi postal kaj drugega. Iz tega težkega stanja se je rešilo ljudstvo z veliko revolucijo, ki se je vršila 2000 let pred Kristusom. Pa še potem se kmetovo življenje ni popolnoma izboljšalo. O tem piše neki tedanji pisatelj: »Položaj kmetškega človeka je še vedno težak, polovico žita mu uničijo črvi, drugo mu opustošijo podgane in ptiči. Kar mu le še ostane, mu večkrat ugrabijo razbojniki.

Vprega je raztrgana, vprežna živina se je uničila pri plugu. — Na jesen pa pride davčni pisar in preceni žetev. Z njim gredo biriči s palicami. Zahtevajo žito. Če ga kmet nima, ga pretepejo, vklenejo v železje in vržejo v kanal.«

Še slabše se je godilo malemu kmetu. Na svojem koščku zemlje ni mogel rediti živine. Če je hotel živeti, je moral obdelati polje. Tako so se ti kmetje sami s svojo družino vpregli v plug, da so zorali njivo, ki jim je dajala vsakdanji kruh.

France Hočevar:

Suženj svoje zemlje

Letos aprila stopi v veljavo »Uredba o minimalnih mezdah«, ki jo je izdal po pooblaščenju minister za socialno politiko. Uredba urejuje plače delavstva tako, da postavlja najnižjo mejo, do katere se smejo plače delavstvu znižati (minimum — najmanjše, najnižja meja). Ta najnižja delavska plača ali mezda je določena na 2 dinarja za eno-urno delo. Vendar je dano banom za posamezne banovine obširno pooblastilo, da lahko to najnižjo mezdo še za 10 % znižajo ali do 25 % povišajo. O tej uredbi so že na dolgo in široko razpravljali v našem časopisju, vendar tudi kmetška mladina ne more preko nje; preživo nas zadene.

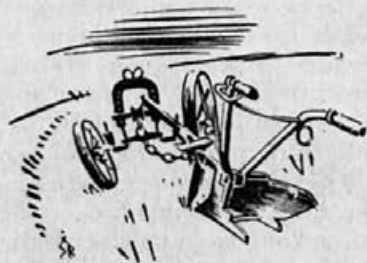
Nihče ne more trditi, da je z 2 dinarjema plačano naporno enourno delo v rudniku, tovarnah in drugih podobnih obratih. In nihče tudi ne more trditi, da je zaslužek 16 dinarjev na dan ob osemurnem delu zadosten za vzdrževanje še tako majhne delavske družine. Posebno veljata ti dve trditvi za slovensko delavstvo. Slovenski delavec je naprednejši kot so delavci v ostalih pokra-

jinah in ne more živeti ob kruhu in vodi. Slovenski delavec je bolj izobražen in zavednejši, zato mu ne zadostuje samo hrana za golo preživljanje, temveč potrebuje tudi duševne hrane, čtiva, razvedrila itd. Skratka, omenjena uredba zadane slovenskega delavca na tak način, da ne moremo videti v njej naprave, ki naj zaščiti slovenskega delavca pred prekomernim izkoriščanjem. Nasprotno pomeni ta uredba po naših mislih le uzakonitev nizkih delavskih mezd, ki so posledica sedanjega gospodarskega reda, v katerem so samovoljnemu izkoriščanju bogatašev (kapitalistov) postavljene še zelo majhne meje.

Vsakemu izmed nas mora biti jasno, da je delavec glavni kmetov odjemalec, ki ves svoj zaslužek — ki je itak preračunan na najnujnejše življenjske potrebsčine — porabi za nakup potrebne hrane, ki jo kupi od kmeta neposredno, preko zadruga ali pa preko posredovalcev-trgovcev. In če bo delavec pri osemurnem delavniku zaslužil 16 dinarjev na dan, se nam vsiljuje vprašanje: »Z a

kakšno cenobokupovalkmetove pridelke?« Že leta se vleče vprašanje krivičnega razmerja med cenami tvorniških (industrijskih) izdelkov in med cenami kmetijskih pridelkov. Izdelki, ki jih mora kmet kupovati, imajo previsoke cene; pridelki pa, katere kmet prodaja, imajo prenizke cene. Nekateri smatrajo, da leži v tem napačnem razmerju med cenami glavni vzrok vse sedanje krize. Ne glede na to, da to potrdimo, ali pa poiščemo globlje vzroke sedanje krize, je vprašanje nizkih cen kmetijskih pridelkov v primeri s cenami industrijskih izdelkov potrebno nujne rešitve, ker so vse uredbe o razdolžitvi kmeta prazne besede, dokler ni rešeno spredaj navedeno vprašanje. V novi uredbi o minimalnih (najnižje dopustnih) mezdah pa ne moremo videti koraka k rešitvi vprašanja o napačnem razmerju med cenami, razdolžitvi in drugih, temveč nasprotno le nov udarec za kmeto gospodarstvo. Ne moremo si vreči peska v oči in prezreti posledic, ki jih bo povzročila uredba o minimalnih mezdah. Jeseni, ko bo peljal kmet svoje pridelke na trg in se mesto z denarjem vračal domov s polnim vozom neprodanih pridelkov, bo občutil na svoji koži posledice uredbe o minimal-

nih mezdah. In če bo prodal svoje pridelke, s kakšno majhno vsoto v denarnici se bo vračal? In davki? S čim jih naj plača? In za druge potrebsčine, ki jih je treba kupiti, kje vzeti denar? V davčnih knjigah bodo narasli dolgovi. Uredbe o razdolžitvi ostanejo brez učinka na papirju. Mi, kmetška mladina, pa

gledamo naprej. Vidimo, da je slovenska vas pregosto naseljena in ne more več prehraniti svojih sinov in hčera. Zavedamo se, da bo ta ali oni izmed nas prisiljen iskati zaslužka v mestu, v senci tovarniških dimnikov. In kako živeti s takšnim zaslužkom? Iz dežja pod kap. Gruda ne bo mogla preživeti vseh svo-

jih sinov in hčera, v tovarnah pa nam bo življenje onemogočeno vsled premajhnega zaslužka.

Preveč jasno imamo pred očmi posledice, ki jih bo povzročila uredba o minimalnih mezdah v našem gospodarskem življenju. Čutimo potrebo skupnega nastopa za interese (koristi) slovenskega kmeta in delavca. Podpirati moramo borbo slovenskega delavca za izboljšanje njegovega življenja, ker s tem podpiramo tudi sebe. Zato odklanjamo zakonitev takih delavskih mezd, kakor jih prinaša uredba, ker se še sedaj v neurejenih razmerah skoro nikjer v Sloveniji ne plačujejo tako nizke mezde. In vendar bi morala vsaka odredba oblasti v gospodarskih stvareh pomeniti izboljšanje obstoječih razmer in ne zakonitev še slabših.

Ko razpravljamo o zaslužku delavstva, se ozrimo še na položaj kmeta. Kako je plačan kmet za svoje delo?

Ali je slovenski kmet že kdaj pomislil jeseni, ko je pospravljal svoje pridelke

s polja, koliko truda, znoja in krvavih žuljev je bilo treba, da so mu obrodila polja? Vesel bogatega pridelka pospravlja svoja polja. In koliko ur naporenega dela, dan za dnem, vse leto je bilo treba, da jeseni napolni svoje kašče! Ako bi pa sešteli vse ure, ki so bile vložene v poljsko delo, in jeseni ocenili pridelke v cenah, za katere moramo prodajati svoje pridelke, bi dobili strašne številke. Te številke bi vsaj približno povedale, koliko je plačano kmetu za delo. Videli bi, da je kmet za svoje delo plačan še veliko slabše kot delavec. Znesek, ki bi ga dobili, bi ostal daleč pod 1 dinar na uro. Torej za eno uro naporenega dela v žgočem poletnem soncu, v nevihtah, viharju in ob vsakem vremenu niti 1 dinar plačila! Ako smo prej z vso odločnostjo postavili zahtevo po izboljšanju delavskih mezd, moramo še stokrat odločneje postaviti zahtevo po izboljšanju kmetijskega življenja. Kmet je na svoji zemlji slabše plačan kot najslabše plačan delavec! Kaj pomeni državljanska enakost, enakost v političnih pravicah, ako je kmet gospodarsko strt, nesamoostojen suženj svoje zemlje, katero mora zastoj obdelovati, da se lahko preživi?!

Po delu, polnem znoja, truda,
naj razvedri vas vselej »GRUDA«!

Kriza — v besedah in dejanjih

Na dan sv. Marka je bilo, 10 let bo kmalu odtlej. Takrat sem imel 15 let, v kratkem jih bo 25 na hrbtu. Z očetom sva gnala kravo na semenj. Bil je to lep pomladanski dan, vse v zelenju in cvetju. Naši vrtovi so bili kot šopek iz zelenja, le oreh in hrast se še nista bila ogrela. Prav razpoložen sem bil. Kako tudi ne: pomlad je bila in na semenj sem šel! Tisti čas mi je bila pot na semenj mnogo več kakor danes vožnja na velesejem v Ljubljano ali celo v Zagreb! Saj je tudi razumljivo! Malo poprej vsak dan šola, šola in šola, ter vedno ista pot. V osmih letih sem po enkrat menjal razred, po enkrat učitelja in parkrat klopi. Učil sem se rad, šole sem bil pa kljub temu do grla sit. Vsaka pesem je namreč lepa le nekaj časa!

Vedno ista pesem

Po končani šoli se ni mnogo spremenilo. Nekaj mesecev sem bil še zadovoljen, potem pa vedno manj, zlasti zato, ker se je ponavljala vedno ista pesem. Vsak dan petkrat v hlev in dvakrat na polje, na travnik ob žgočem soncu, v gozd, ne poleti, ko je v njem najbolj prijetno, ampak pozimi, ko škriplje, da se železno orodje prijema rok in te sever prepriha do kosti. Ob nedeljah in praznikih je bilo treba premeriti isto pot do cerkve, poldrugo uro hoda. Na vreme se nismo ozirali in se še danes ne. Temu podobna je hrana. Krompir in močnik zdržita vse leto, kislo zelje pa do nove solate, a v sili tudi do sv. Medarda in še čez. Koline so pa poleg cerkvenih naši največji prazniki. Veselil sem se jih takrat in se jih še danes!

Na semenj

Z veseljem sem pognal liso z dvorišča. Oče jo je vodil za povodec, jaz pa sem bil za gonjača. Krava je bila breja in že nadložna. V prvem grmu ob potu sem si odrezal dolgo šibo z vršičkom, da je

bila bolj za strah kot pa za udarce. Brez nje bi večurne poti ne prehodila v tem času.

Komaj sva prišla iz vasi na okrajno cesto, so se nama pridružili še drugi sejmarji, nekateri z živino kot prodajalci, drugi zopet kot kupci in mešetarji. Največ je seveda vedno takšnih, ki nič ne prodajajo in ne kupujejo, na semenj pa le gredo. To potrebo imajo že v naravi in vedo bolj za sejme, kakor za mesece v letu. Takšnih »sejmarjev« je vsak dan več. Na prodaj nimajo nič, kupiti se pa brez denarja ničesar ne dà!

Kriza

Med sejmarji se je pričel živahen razgovor. Dnevne novice, politika, gospodarske težave in druge stvari. Semenj je naravnost ustvarjen za to! Pa vpraša med drugim znanec mojega očeta, zakaj bo prodal takšno kravo, ki bo v kratkem imela teleta? Da jo je škoda dati od hiše. »Škoda že, škoda«, mu odvrne oče, »vendar jo bom zdaj lažje prodal kot potlej prazno!« Drugi zopet pristavi: »Kriza, kriza!« Oče mu pritrdi in dostavi: »In še kakšna!«

Prvič sem takrat slišal besedo »kriza«. Morda sem jo slišal že kdaj poprej, a se tega nisem zavedal. To pot mi je pa ostala v spominu in sem nehote vprašal očeta, kaj ta beseda pomeni. Odgovoril mi je, da je kriza gospodarska bolezen ali pa bolezen v gospodarstvu. K temu je še pristavil, da bom krizo že občutil in jo nekoliko občutilim že sedaj.

Na sejmu je bilo živahno vrvenje. Polno živine, kramarjev, pa še vrtiljak in razne vrste »tingel-tangela«. Poprej sem se vsega tega veselil. Redkokdaj pride človek na takšno stvar, a tokrat me ni zanimalo nič. Tuhtal sem gospodarsko bolezen, katere do sedaj nisem poznal, kakor poznam človeške, živalske in rastlinske bolezni. In že takrat se mi je posvetilo marsikaj, sveti pa se mi vedno bolj. Bolj in bolj spoznavam, da

kriza obstoja, da je ta bolezen razširjena in razpasena povsod. Vsi govorijo o njej, vsi pravijo, da jih stiska, gloda in upropašča. To pa ni res! Gloda le nekatere, zlasti tiste, ki delajo. Bogataš, kapitalist in razni »imenitni« lenuhi za krizo ne vedo. Govorijo pa o njej zato, da od sebe odvrtačajo pozornost. Posledic krize ti ljudje ne poznajo! Mi pa jih poznamo in dobro občutimo! Prazni žepi, prazni želodeci, raztrgana obleka, razdrapane hiše, veliki dolgovi, številne tatvine in ropi, polne jetnišnice in bolnice, jok in stok, rubežen in revščina vsepovsod...

Za davkarijo — v mesnico

Tam pred Božičem je bilo. Doma smo imeli pitanega prašiča za mesarja. Ta prašič bi naj vrgel toliko, da bi dobili denar za davkarijo, zavarovalnino in potreščine v trgovini, ker je pač sila in drugih dohodkov ni. Pri delu se bomo morali zadovoljiti s trdim koruznim kruhom brez prigrizka.

Ponujal sem nekaj časa prašiča pri domačih mesarjih. Nobeden ga ni hotel. Vsi so se že preskrbeli za praznike. Pa jo mahnem po očetovem nasvetu v mesto. Prodati ga moramo iz dveh razlogov: denarja ni in korenja je zmanjkalo.

Stopim v dobro založeno mesnico. V njej se gnetejo gospodinje in kuharice. Čakam in čakam, da se zvrstijo kupci, prodajalec bo že potrpel! Poslušam! Meni 1 kilo tega, pol kile onega in pol kile takšnega. Ne svinjskega ali telečjega. Kaj še?! Slišal sem imena »kotlet«, »rosprat« in ne vem, kako se meso v raznih delih in kosih prašičev, telet in volov še imenuje. Mi poznamo le meso in nič drugega. Kar nič nisem rekel,

temveč poslušal dalje. Zopet pride na vrsto druga in naroči: »Meni dajte še pol kile teletine za našega 'risa', pa ne premastnega!«

Kakor bi me zbodlo, sem odskočil in izustil: »Fej! Za psa je teletina premastna, drugi si pa še borovega ne moremo privoščiti! Sramota!«

Človek — pes narobe svet

V tem trenutku sem bil že na ulici. Nič nisem vprašal, nič ponujal, vsega mi je bilo dovolj! Vso pot sem premišljeval in še danes premišlujem! Koliko je lačnih kruha, kaj pa šele mesa! Včasih je bilo za ljudi meso, za pse pa kosti! Dandanes pa naj psi jedo meso in ljudje obirajo kosti! Še več! Pes ne mara mastnega mesa, a človek ga strada. Kmalu bosta zamenjala! Človek naj postane pes, ki bo brodil po smeteh, pes pa bo sedel za mizo in jedel pečenko, pa le takrat, če ne bo — premastna!

Tako delajo brezverci! Tisti, ki ne poznajo tega, kar je Kristus učil: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« Ljubezen imajo, a ne za ljudi, pač pa za pse! To so grobokopi našega naroda, naši tlačitelji in izkoriščevalci! Proti njim se moramo boriti z vsemi silami! Njihov bog sta trebuh in denar, človeka imajo za psa, psa pa za človeka!

Doma sem razložil očetu, kako sem opravil in kaj se mi je dogodilo v mesnici. Vrgel je klobuk ob tla in vzkliknil: »Pr' moj' duš', prašiča ne prodam! Doma ga bomo zaklali in pojedli! Več smo še kot psi in več kot davki! Za našo čast gre pa za pravice in dostojanstvo človeka!«

(Dalje prihodnjič.)

Kogar še zver dolgov ne grize,
ta ni okusil — prave krize.

Kmetska žena in dekleta

Za njene roke in srce

Dekleta na delo!

Danes vse živo občutimo, da moramo tudi me nekaj znati. Učiti se moramo vsega, kar rabimo pri vsakdanjem poslu. S pametno glavo, pridnimi rokami in dobrim srcem bomo vredne tovarišice svozim možem in fantom v današnjih težkih gospodarskih prilikah.

Kako bomo to dosegle? Če bomo se dele doma za pečjo in tarnale, če bomo svoje križe in bolečine skrivale v svojem srcu in vedno ponižno poslušale, kaj pravijo drugi, bo naše življenje vedno takšno. Delale bomo od ranega jutra do poznega večera, vsi svoje želje po znanju in zadovoljnosti bomo morale še naprej zatirati v kali in še naprej bomo me tiste, na katere gleda vsak z omalovaževanjem, češ, saj nimajo svoje pameti, saj se morajo ravnati po volji drugih.

Tovarišice, temu moramo napraviti konec! Ko bomo vsa kmetska dekleta in žene združene, ko bomo znale misliti in odločati s svojimi glavami, ko bomo vse enotno in složno zahtevale, da se upoštevajo naše potrebe in ceni naše delo, takrat se bo šele začelo za nas in za naše otroke boljše življenje. Ko bomo vse skupaj z ramo ob rami, bo naša beseda trdna in uvaževana!

Prvi korak k temu pa je naš *društveni ženski odsek*. Ne hodimo v društvih ob strani, pojdimo svojo pot! Tu se zberimo in združimo vsa vaška dekleta in žene! Skupno se učimo pametno in koristno opravljati vsakdanja dela: kuhati, šivati itd. Skupno spoznavajmo, kako se dekletom in ženam godi, kako žive naši otroci, skupno premišljajmo, kako si lahko svoje življenje izboljšamo!

In še nekaj, tovarišice! Ko bomo vse skupaj v učenju in delu, ko bomo medsebojno spoznavale bolečine, se bomo

Miškina:

Največja muka kmetskega življenja

Mihovil Pavlek Miškina je hrvatski kmet-pisatelj iz Djelekovca ob Dravi pri madžarski meji. Že v mladosti je rad bral knjige. Sam je kmet in tako je skušil sam pri sebi in pri drugih vse muke kmetskega življenja. Začel je pisati o tem življenju in čeprav ima samo ljudsko šolo in mora vse dneve delati, je napisal že mnogo krajših in daljših povesti ter postal najboljši hrvatski kmetski pisatelj. Te povesti je izdal v knjigi: »Za svojo zvezdo«, kjer pravi: »Pisal sem naravno to, kar me je najbolj bolelo in peklo, ali pa sem videl, da druge boli in peče, to je nerazumevanje, zapostavljanje in gaze-

nje slabših slojev. Ko bereš to knjigo, ne pozabi na to, da jo je napisal kmet, človek, ki trpi kot ti, katerega bije vse zlo kot tebe, po komer so gazili in še gazijo kakor po tebi; in to vse zato, ker smo na vse krivice molčali in še premnogokrat molčimo. Molčimo pa zato, ker se ne znamo ali nočemo braniti. A braniti se je treba in to javno, da vsi slišijo in razumejo...«

»Slišiš, Marko, zakaj si tak?« je rekla Milka svojemu možu, ki se je pravkar jezil nad otroci, ker so prinesli koruso, da bi si jo spekli.

»Kričiš na otroke, kakor da niso tvoji, konjem pa ti ni žal dati celo pet litrov korusa na dan. Otroci, ki so kri tvoje krvi, ki bi ti morali biti dražji in ljubši ko vse na svetu, ne smejo vzeti

med seboj vzljubile in iz lastnih vrst bo izginila zavist in nevoščljivost, ki nam dajeta tako žalosten sloves.

Zato ne pomišljajmo! Ustanavljajmo ženske odseke, kjer pa so že, podvojimo delavnost!

Za naše zdravje

Nabirali bomo zdravilna zelišča! Že v starih časih in tudi danes iščejo ljudje zdravila za svoje bolezni v naravi. Nekdaj še ni bilo vsakovrstnih drugih zdravil. Danes, ko so, so pa za kmetskega človeka predraga. Zdravljenje z zdravilnimi zelišči temelji na stoletnih izkušnjah, a domača zdravilna zelišča so dostikrat pomagala tam, kjer so vsa druga zdravila odpovedala. Danes je tudi mnogo zdravnikov, ki zdravijo z zdravilnimi rastlinami.

V vsaki številki »Grude« se bomo seznanjali z zdravilnimi rastlinami, ki rasto pri nas. Kakšne so, kdaj jih nabirajmo, kako jih sušimo in kako uživajmo. Danes vas opozarjamo na sledeče: Skrbno pazite, da bodo zdravilna zelišča posušena in shranjena brez prahu ali kake

druge nesnage. Posebno je to važno za tiste rastline, ki jih pred uporabo ne prekuhamo ali jih polagamo na rane. Z umazanimi rastlinami se je že mnogo ljudi zastrupilo. Marsikdo je dobil krčno odrevenelost (tetanus), katerega povzročitelj je v zemlji. Torej, skrbno odstranjajmo z zdravilnih zelišč zemljo in prah!

Še nekaj je važno! Zdravilna zelišča so najboljša, če rastejo divja, zato jih ne nabirajte po vrtovih, njivah in travnikih, ki so pognojeni z umetnimi gnojili.

Zelenjadni vrt

Dekleta imamo zelo rade cvetlice, v ponos in veselje so nam. Negujemo jih in skrbimo zanje, pri tem pa pozabljammo, kako nam je potrebna salata, fižol, ohrovt, koleraba, paradižniki, petršilj, drobnjak, timijan itd. Same dobro vemo, kako se poleti, ko pridemo z njive, prileže hladna, kisla salata, kako imamo rade prikuhe in zelenjadne juhe; suh fižol, ješprenj, zelje in prežganke pa nam nič prav ne teknejo. Ali ne?

kaj storžev, da se igrajo in najedo — saj, če se koruze najedo, jim pa drugega ne bo treba dati. Konjem in prašičem pa mečes, da raztresajo...!

»Nikar mi, prosim te, več ne govori o tem. Vsaj ti mi ne trgaj srca. Kaj misliš, da nimam srca? Kaj misliš, da mi ni hudo, da nisem zaradi tega prenekatero noč zatisnil očesa? Mar se ni nad menoi prav tako jezil moj oče, da sem večkrat premišljeval, kdo je na boljšem, človek ali živina...»

Prav zato sem večkrat premišljeval, kaj je to, da je človek tak in kako bi se tega rešil. — Sedi pa poslušaj: Ti misliš samo na tisto, kar je dobro zate in za otroke, ker ne gre nič iz tvojega žepa. Meni pa je včasih, da bi znorel. Dobro vidiš in veš, da je dosti otrok, zato smo se tudi zadolžili. Kupili smo

tisti košček zemlje, da bodo mogli otroci na čem živeti. Zdaj je treba izplačati. Obresti, veliki davki, takse vse vrste. Obleka in obutev je vsak dan dražja, otrokom je pa zmerom več treba. Od kod? Nimamo ne dohodkov, ne zaslužka, sem in tja pade kakšen dinar v hišo, če prodamo kakšno živinčce. Živina pa se ne skoti tako hitro kot davki. Zato pa, če hočeš kaj imeti, si moraš od ust odtrgati in dati živini, da se zredi, da potem zanjo kaj dobiš. Pa poglej to nesrečno upravo. Uradnikov je kot gosenic. Vsi uradi so polni, vsak pisar ima še svojega pisarja, a eden ko drugi vleče večjo plačo. Čim večjo ima plačo, tem manj ima dela, kako bi pa drugače potrošil ves denar, če bi delal od zore do mraka kot mi. A kdo jih bo vse oskrbel, plačal in redil, če ne mi. Pa s čim, če

Tako je nam, ki smo zdrave, pomislilo pa še na bolnike, ki ne smejo jesti težkih jedi. Zelenjave ni pri hiši, pa ostane za bolnika samo mleko in jajca. In otroci! Ni bolžše hrane zanje kot zelenjavna!

Začnimo kar letos, še je čas! Na primernem prostoru, čisto pri hiši, zemljo globoko skopljimo, dobro pognojimo in primešajmo čim več gozdne zemlje. Svet razdelimo na grede. Kanalnih poti naj bo čim manj in naj ne bodo preširoke. Veliko gredno ploskev razdelimo z drobno hojo na manjše gredice, ki naj bodo do 1½ m široke, da so pripravne za okopavanje. Možje naj napravijo ograjo, da kokoši ne bodo delale škode. Posvetujte se o semenih! Preskrbite si takšnega, da bo na vrtovih vse leto mlada salata, da bodo naše gospodinje imele vedno na razpolago okusen fižol, ohrovt, paradižnike, kolerabo; da bodo prežganke zamenjale okusne zelenjadne juhe, kjer ne bo manjkalo petršilja, korenja, tinijana, majarončka, čebule in česna. Tudi papriko lahko pridelamo doma.

Za prvo leto bo preveč vsega tega za en vrt. V ženskih odsekih, ko ste vse skupaj, pa se zmenite; ena bo gojila letos to, druga ono, prvo leto boste med

seboj stvari izmenjavale, drugo leto pa ne bo več potrebno.

Boste videle, ko bo čez nekaj mesecev na vrtu vse mlado in zeleno, boste zadovoljne in ponosne ve, naše matere, možje, fantje, otroci, bolniki in starci. Zato ne odlašajte!

O p o m b a : Poročali bomo sproti o vseh vrtnih rastlinah, uporabi in pridelavi.

Pogovarjajte se tudi med seboj. Gotovo je kdo na vasi (n. pr. učitelj), ki ve, kaj je za vaš kraj posebno priporočljivo.

Presajanje cvetlice lončnice

Ko presajamo spomladi cvetlice lončnice, moramo stare cvetlične lonce s krtačo, milom ali sodo tako očistiti, da odstranimo ves mah in lišaj. Dobro izplaknjene lonce napolnimo z gnojno zemljo, v kateri cvetlice najlepše rastejo.

nimaš denarja. Vsak dan jih je več, a nikdar zadosti.

Kaj misliš, da je meni prijetno vstajati ob dveh ali ob treh zjutraj, potem pa štrgljati živino, požirati tisti prah, snažiti hlev in kidati gnoj in se dušiti s tistimi smrdljivimi in dušljivimi plini? Mar misliš, da jaz ne vem, kdaj se najbolj sladko spi? Kaj misliš, da ne bi tudi jaz rajši očistil sebe in otroke in jih peljal lepo na sprehod? Tako pa nakrmim kravo in konja, napojim in očistim, a kolikokrat ostanem pri tem sam lačen in se ne zmenim ne za uro, ne za želodec, dokler vsega ne opravim. Dostikrat sem zamazan, da se gnusim sam sebi, kaj šele drugim, pa me je sram dati roko, če se s kom srečam. Roke so črne, da bi kdo mislil, da si jih že leta in leta nisem umil. Da, da, na

njih so razpoke in žulji, pa se ne dajo umiti kot onim, ki nosijo rokavice in se skrivajo pred soncem in vetrom. Pa da bi nam te naše težave vsaj priznali, da bi nas spoštovali, naj bi že bilo. A tega ne. Zmerjajo nas, govorijo, da smo lenobe, in izdajajo naredbe o čistoči. Da, da, čistijo nam, čistijo — žepe...

Morda pa oni tega ne razumejo, marveč vse drugače pojmujejo. Ko vidijo, da se kmet vozi z dobrimi konji, da ima lepe krave, da prižene na semenj rejene vole in debele prašiče, takrat pravijo: Vidiš, kmet ima mesa, da ga na cente prodaja, mi ga moramo pa po kilah kupovati. Ali oni ne vedo ali nočejo vedeti, da bi to meso kmet tudi doma rabil za svojo družino, ki je fižol in krompir... Pa kaj bi še govoril, sai me zastopiš?«

Dobra vrtna zemlja

Da ne bodo naše zelenjave napadle uši ali drugi množični škodljivci zajedalci, moramo preskrbeti dobro zemljo. Če hočemo, da bodo naše rastline lepo uspevale, moramo zemljo dobro prekopati ali preorati. Najboljše gnojilo za pridelavo zelenjave je mešanica hlevskega in stranišnega gnoja z blatom, apnom ali laporjem, s cestnimi smetmi, s prepelelim kamenjem, gozdno zemljo in pepelom. Z vsem tem smo dali zemlji tudi mnogo rudninskih snovi, ki so potrebne za vso zelenjavo.

Hočemo biti dobre kuharice

Vsi dobro vemo, da je delo kmetijskega človeka zelo naporno in težko. Delamo do 5. ure zjutraj do 8. ure zvečer, a poleti še dalje. Naše delo zahteva mnogo telesnih sil in nas izčrpa tako, da bi tudi z najboljšo hrano težko obnovili vse uporabljene moči. Zdaj pa poglejmo, kaj jemo.

V naših skledah se največ kade fižol, zelje in krompir, dan za dnem enako. Ni temu kriva lenoba nas žen in deklet, kar nam mnogokrat

»Prav imaš, Marko. Zdaj vem in te razumem. Samo, kako si bomo odpomogli, če je tako?«

»Kako? Učiti in voditi je treba vse kmetško ljudstvo, da se zbliža, združi in zedini. Ko se bomo spoznali, nas ne bo težko združiti in zediniti. Ko bomo pa združeni, bomo močnejši, bomo lahko zrušili vse to zlo, ki nas davi, in spremenili svet tako, da bodo vsi delali to, kar je potrebno, da se bo spoštovalo vsako nošteno delo, na nai dela kdo s peresom, plugom, motiko ali cepcem. Kdor ničesar drugega ne zna, naj dela z metlo, tudi to je potrebno in koristno delo.

A za to je treba zborovanja, pogovora in složnosti. Vedeti moramo tudi, kaj mislijo tisti, ki so daleč od nas, s katerimi se ne moremo pomeniti. Zato je

očitajo. Res je, delamo na njivi in pri živini, otroci so vedno okoli nas in mnogokrat je izmučenost kriva, da kuhamo tisto, s čimer je najmanj dela. Danes so naši slabi hrani krive tudi slabe gospodarske prilike. Ni denarja za sladkor in drugo, a kar dobrega pridelamo doma, skušamo čim več prodati. Da je to res, vse dobro vemo, vendar je tudi naša nevednost velik vzrok, da je naša hrana enolična in pusta. Tega pa nismo same krive: V šoli nas ni nikdo učil, sredstev za gospodinjske šole pa ni. Kolikor je mogoče, si pomagamo same, organiziramo manjše in večje gospodinjske tečaje! Rade bi se naučile iz stvari, ki jih imamo doma, skuhati dobro in zdravo jed, tako, da bo vsak, ko pride iz gozda, z njive ali poleti s travnika, z veseljem sedel za mizo. Kot majhen pripomoček k temu naj bodo tudi »Grudini« članki o kuhanju in recepti. V vsaki številki bodo praktični in preizkušeni recepti. Poslužujte se jih! Mislite tudi na to, kako bi se dalo v našem društvu prirediti kuharski tečaj.

Recepti

1. Dobra fižolova juha. Fižol namoči. Pristavi ga v peč ali na štedilnik v mrzli vodi in pusti enakomerno vreti. Če nimaš pri fižolu ves čas enakomerne vročine, da preneha vreti, fižol razpoka, preden je pravilno kuhan. Zato pristavi zadostno množino vode. Osoli in prideni lovorjev (lorberjev) list. Ko je fižol kuhan, ga s kuhalnice pretlači skozi sito. V ponvi napravi prežganje, in sicer: na vroči, razbeljeni masti zarumeni moko na pol, pride-

treba svoje mišljenje tudi napisati, da ga še drugi zvedo in berejo. Vidiš, kolikokrat si se jezila name, ko sem šel na sestanke, kjer sem o tem govoril in še druge navajal na to. Brez tega pa ni nič. Tako dolgo, dokler tega vsi ne vedo in ne občutijo, nam bodo vladali tisti, ki hodijo spat takrat, ko mi vstajamo, ki se zbudijo takrat, ko smo se mi že izmučili od dela, in kličejo slugo, da jim strežejo in skačejo okrog njih. Mi pa bomo delali do onemoglosti in pazili na svojega konja, kravo in prašiča bolj kot na otroke, samo da lahko kaj prodamo, da jim odrajtamo davke in plače...«

»Hvala ti, Marko, za te besede. Delaj, kakor veš in misliš, da bo prav in dobro, če ne že za nas, pa vsaj za naše otroke.«

ni sesekljane čebule in ko ta zarumeni, še drobno sesekljanega zelenega petršilja. Zalij to z mrzlo vodo in hitro mešaj, da se ti ne narrede svaljki. Nato prideni vse to k pretlačnemu fižolu v lonec, okisaj in malo popopraj. Na fižolovo juho prideni opečenega kruha ali zakuhaj riž, jajčne krpice ali rezance.

2. **Praženo kislo zelje.** Na dobri masti zarumeni sesekljane čebule. Ko začne rumeneti, pridaj žlico sladke paprike in takoj za vsako osebo pest surovega kislega zelja. To duši (tenstaj) toliko časa, da shlapi vsa voda (v slučaju, da je zelje zelo suho, prideni malo vode, da se zelje počasi duši). Ko ostane zelje na sami masti, ga potresi z moko, a ko ta zarumeni, zalij po potrebi s kropom. Po okusu osoli.

3. **Pečena kaša.** Skuhaj oprano kašo gosto na mleku in osoli. V ponvi (kozici) razbeli surovo ali kuhano maslo, daj eno plast kaše, eno plast narezanih jabolk (pozimi napol kuhanih suhih krljev), potresi s sladkorjem (lahko tudi s cimetom), zopet plast kaše in potem zopet jabolka; tako do vrha. Po vrhu pa polij s smetano, v kateri žvrkljaš (šprudljaš) par jajec. Daj v peč ali pečico (prator) in speci, da lepo zarumeni.

Praktični nasveti

Petrolejka gori lepše, če pridene mo petroleju malo kafe ali soli. Svetiljka mora biti dobro osnažena.

Stenj (taht) petrlejke gori svetleje in ne dela oglja, če ga pred uporabo namakaš v kis. Seveda ga moraš nato dobro posušiti.

Če novi čevlji pečejo, je navadno vzrok v tem, da je bilo usnje prehitro ustrojeno. Notranjost čevlja obdrgni s krpo namočeno v kis.

Terpentin je dobro zdravilo proti revmatizmu. Zvečer, preden greš v posteljo, dobro nadrgni boleče mesto.

Spmladi opazimo pri kokoših, kakor sploh pri domači perutnini, uši. Kurnike je treba dobro osnažiti, umiti, suhe pobeliti z apnom ali namazati z apnim mlekom (apno raztopimo v vodi). Enemu kakor drugemu moramo dodati nekoliko azbornice. Kokoši pa potresemo s caherlinom, ki ga dobiš v apoteki. Slamo in seno v gnezdih izmenjaj, zažgi! Sveže nastlana gnezda pa posuj s praškom zoper mrčes (caherlin).

Anton Teleban:

Pomen in važnost tiska

»Kar v bukvah je natisnjenega, vpije —« je pel že največji slovenski pesnik France Prešern (1800—1848).

In res! Če se le malo ozremo po udejstovanju v javnem in tudi v zasebnem življenju, bomo srečali — tiskano besedo. Tako naletimo na neštivilne časopise, knjige, brošure, lepake, letake itd. Najbolj znano in pogosto je pač časopisje, za njim pa knjiga. Samo malo se pomudi v hiši tega ali onega stanu: kmeta, delavca, obrtnika. Prav povsod vidiš, da je tisk v življenju današnjega človeka njegov najožji spremljevalec in često tudi vodnik. Poleg govornišva je tisk eno glavnih sredstev in pripomočkov, s katerimi si posamezniki ter razne skupine in organizacije utirajo pot v življenje. Hočejo si tako priboriti pomembnost in veljavo. Pri tem mislim zlasti na naše dnevnike, tednike in mesečnike, katerih je že toliko, da marsikdo upravičeno trdi, da to ni več uspeh naše visoke kulture, temveč znak nezdravih razmer.

Od skromnih in povsem preprostih tiskarskih početkov Ivan Guttenberga v Nemčiji je razvoj tiska v zadnjem pol stoletju tudi pri nas dosegel nepričakovano višino. Pri tem mislim v podrobnostih izpopolnjene tiskarske stroje (čeprav iz inozemstva) in druge pripomočke, ki so v zvezi z izdelavo črk in tiska sploh. Samo kratek čas, komaj pičlo uro je treba, ko z roko napisan članek ali karkoli, namenjeno za tisk, prepotuje današnja tiskarno — in iz tako imenovanega rokopisa nastane tisk! Dobro uro kasneje že berejo take izdelke, recimo časopise, naročniki! Pri tem mi seveda ni treba še posebej poudarjati, da ima pred izidom vsake tiskane besede, časopisa, knjige, letaka itd. svojo besedo še za to določen državni uradnik, ki se imenuje *cenzor* (presojevalec ali ocenjevalec). Cenzor v smislu zakona o tisku odločuje, kaj sme in kaj ne sme v svet.

Nova vojska se zbira . . .

Meseca februarja je minilo 364 let, ko je bil v Zagrebu na zverinski način umorjen kmetski kralj Matija Gubec, vodja slovenskih in hrvatskih kmetov-tlačanov in upornikov. Nekoliko poprej pa je vojska plemenitaške gospode pobila na tisoče naših in hrvatskih kmetov, ki so se pod vodstvom Matije Gubca uprli graščakom. Uprli zato, ker so bili tlačeni in izkoriščani, brez pravic in upoštevanja. Svojo borbo za pravico so plačali z življenjem.

Za nas je razumljivo, da je Gubčeva vojska propadla. Bila je sicer številna, ni pa po svoji moči odtehtala sile nasprotnikov. Kajti na eni strani je bilo ogromno število kos, vil in cepcev, na drugi pa manjše število, vendar za takrat modernega orožja. To orožje je bilo močnejše in kmetska vojska je bila porazena!

Ta poraz je imel težke posledice. Kmetske ljudi so pritiskali še bolj, izkoriščanje in trpljenje se je nadaljevalo. Upori so bili zadušeni, v srcih in dušah tlačanih pa je tlela iskra nezadovoljstva in hrepenenja po pravici in svobodi vedno močnejše iz roda v rod.

V današnjem času to hrepenenje ni nič manjše, zahteve so skoro iste kot nekdanj. Pretekla so stoletja, tlačitelji so se meniali, tudi načini izkoriščanja so drugačni, krivice pa so ostale. Naš človek trpi, dela kot živina in pri vsem tem ne napreduje, temveč propada. Kar pri dela in ustvari s svojim umom in rokami, od tega nima ničesar! Pač! Mesto denarja — dolgove! Blagostanje je zamaniata revščina, srečo ubija obup!

Ali ni to tlaka? Niso li naši ljudje zovet tlačani?! So in bodo tudi ostali, dokler se sami ne bodo rešili. Za enkrat jih še motijo tolažilne besede in obljuje! Ne vseh! Večina je že spregledala in spoznala, v kakšnem položaju je. In ti se hočejo rešiti sami, ker dobro vedo, da bodo drugače propadli! Niso še izgubili vere v pravico, ne poguma v svojo notranjo moč!

Nova vojska se zbira! Pridružujejo se ji vsi kmetski fantje in dekleta, ki mislijo s svojo glavo. Tisti, ki vidijo in slišijo in ne marajo biti čreda brez pravic, vsakomur vdani in vsakomur pokorni. Ti stojte v prvih vrstah! Vsi ostali kmetski ljudje raznih poklicev in starostne dobe jim stojte ob strani — podpirajo jih! Kajti borijo se za pravice vseh, ki so tlačeni in zapostavljeni!

NAŠE OROŽJE — ORGANIZACIJA

Ta mlada in jeklena vojska pa ne nastopa s silo in ne bo delala uporov, ne revolucij. Prav tako ne bo pobijala in morila s kosami in vilami! Naša orožje je naša skupnost in se imenuje organizacija! Krivice občutimo vsi enako, vsi imamo tudi iste zahteve. Živeti hočemo dostojno in od svojih rok. Zato tudi ne trpimo, da bi živeli drugi od naših žuljev. Kdor je zdrav, naj dela sam!

Drugo poglavje je izobrazba in naša usposobljenost. Če hočemo v naši borbi uspeti, se moramo na to pripraviti. Drugače so naši naporji zaman! Ničesar ne bomo dosegli. Nešteto primerov imamo pri raznih poklicih, kjer so dosegli svoje pravice le s skupnim nastopom in z dobro pripravljenostjo. Polno zgledov imamo v drugih državah in zato se učimo od njih!

Naša mlada vojska pa se vežba in pripravlja v Društvih kmetijskih fantov in deklet. Ta društva imajo edino nalogo izobraziti in vzgojiti naše fante in dekleta v sposobne, ponosne, zavedne in poštene ljudi. Le takšni bodo upoštevani in le takšni bodo lahko dosegli to, kar potrebujejo!

Težke čase preživljamo. Več je žalostnih kot veselih dni! Pri tem nas ne sme nič motiti in ustavljati! Kljub temu ne bomo klonili. Dvignimo glave in stisnimo zobe! Z veseljem delajmo za našo skupnost! Združujmo se v naših društvih, da bomo premagali laž in krivico, ter dosegli to, kar imajo v današnjih dneh — samo nekateri!

Organizacija tiska in kmetско gibanje

Radi svoje velike razširjenosti je tiskana beseda najvažnejše sredstvo, s katerim širimo svoje nazore, ljudi družimo in jih izobražujemo. Saj tisk izdajajo ljudje, ali ne? Včasih so izdajatelji posamezniki, včasih organizacije. Kljub temu pa, da je tisk tako splošna in lahko rečemo narodova zadeva, je vendar glede izdajanja ostal še v rokah in lastništvu majhnih skupin, organizacij, največkrat le po nekaj oseb. Take skupine so si po vzgledu raznih trgovskih in industrijskih družb znale tudi iz časopisnih izdajateljev ustanoviti močna časopisna podjetja, kar imenujemo časopisne koncerne ali sporazumske družbe. Tudi pri nas obstojata dva taka časopisna koncerna: »Jutrova« in »Slovenčeva«. K »Jutrovemu« koncernu prištevamo »Slovenski Narod«, mariborski »Večernik«, »Dömovino«, celjsko »Novo dobo« in še nekaj manjših listov. K »Slovenčevemu« pa »Slovenski dom«, »Slovenski gospodar«, »Domoljub«, »Boguljub« in obilo drugih. Precej slično je tudi na Hrvaškem in v Srbiji. Kakor hitro se je namreč pokazalo, da je tisk sila, s katero je treba računati, se je povsod kmalu znašla kaka skupina ljudi ter dobila tisk pod svoj vpliv. Razumljivo je, da se je pri takem postopanju ta ali oni časopis, ki je drugače lahko dober, zrušil samo zato, ker si ni poiskal družbe in zavetja v enem izmed obstoječih koncernov. V mnogih slučajih so brez dvoma tudi to vzroki, da v zadnjem času število časopisja tako hitro narašča in tudi pada.

Do nedavnega je kmetски človek pri vsem tem tekmovanju stal ob strani. Ni se dosti briga, kdo časopisje in tisk sploh piše, kdo ga izdaja in kako se vse to godi. Do takih pojavov, ki tudi niso toliko vidni, smo bili večinoma brezbrizni. Mi, a zlasti še naši očetje in matere, smo le mirno čitali, v kolikor nam je čas dopuščal, ter smo se že s tem za-

dovoljili. To pa je bilo že iz vseh početkov napačno! Bolj kot kdaj poprej čutimo to zlati danes, ko drugi kričijo po svojem časopisju za nas in mesto nas samih! Tudi kmetско mladinsko gibanje mora do sedaj izhajajočih listih in tiska sploh zavzeti svoje točno določeno stališče, v kolikor ga že ni. Pri tem mislim zlasti na lepo število kmetских fantov in deklet, ki so že povsem pripravljeni, da znajo — ne samo čitati in misliti to, kar jim razni listi in lističi vsiljujejo, ampak so zmožni tudi sami to in ono napisati! Treba se bo pripraviti le še na prav resno in temeljito borbo za zdrav kmetски tisk, potom katerega bo slovenska vas lahko pokazala svoje pravo lice.

Kdor sam se klanja,

vreden ni,

da kdaj naš glas

ga prebudi:

Ponosno pa za boljši čas

koraka »GRUDA« v našo vas!

Kmetski oder

Našim dramatskim odsekom

Važno mesto v prosvetnem delu naših društev zavzema prirejanje gledaliških iger. Vendar pa je bilo to delo do sedaj neurejeno. Društva so bila prepuščena sama sebi. Nekatera društva so priredila že mnogo predstav, druga manj. Vedno pa smo občutili, da primanjkuje iger, zlasti takih, ki so primerne in dobre za naše odre. Vsako posamezno društvo ni moglo kupiti vseh dobrih del. Da te ovire odpravimo in poživimo delo naših odrov, smo ustanovili pri Zvezi *centralno dramatsko knjižnico*. Vsa društva naj nam pošljejo vse igre, ki jih imajo. To našo skupno knjižnico bomo počasi izpopolnjevali z novimi in dobrimi deli, o njih v »Grudi« poročali in posojali društvenim odrom.

Naš kotichek v »Grudi« bo tudi obenem nekakšna šola. Tu bomo ocenjevali posamezne igre in hkrati objavljali sestanke o igranju, režiji, opremi odra, šminkanju itd.

Da bo naše delo res uspešno in bodo naši odri dobivali čim več koristnega in potrebnega znanja v svojem koticčku, naj nam vsa društva, ki imajo svoj oder, poročajo, kakšen oder imajo, koliko časa že igrajo ter koliko in katere igre so že igrali. O vsaki predstavi pošljite v »Grudo« tudi kratko poročilo, katero delo ste igrali, kakšen je bil uspeh, kako so bili gledalci zadovoljni in kaj bi bilo potrebno za izboljšanje predstav.

Za začetek damo besedo vsem našim igralcem, režiserjem in drugim, ki se za to zanimajo. Pošljite svoje misli in odgovore na ta-le vprašanja:

1. *Zakaj igramo?* (Ali iz veselja, za zabavo, kaj hočemo z igro doseči za nas same in za ljudi itd.)

2. *Kakšne igre bi hoteli prirejati?* (Vesele, žalostne, in kmetskega in mestnega življenja itd. Zakaj take?)

3. *Kakšne igre ljudje najrajši gledajo in zakaj?*

Tudi vse druge kakršnekoli svoje želje glede igranja pošiljajte našemu odseku, da o njih razpravljamo v listu ali damo pismene nasvete.

Če se bomo vsi z resno voljo in vztrajnostjo lotili dela, bodo naši odri uspevali!

Dramatski odsek »Zvezek«

Kako priredimo igro

(O odru)

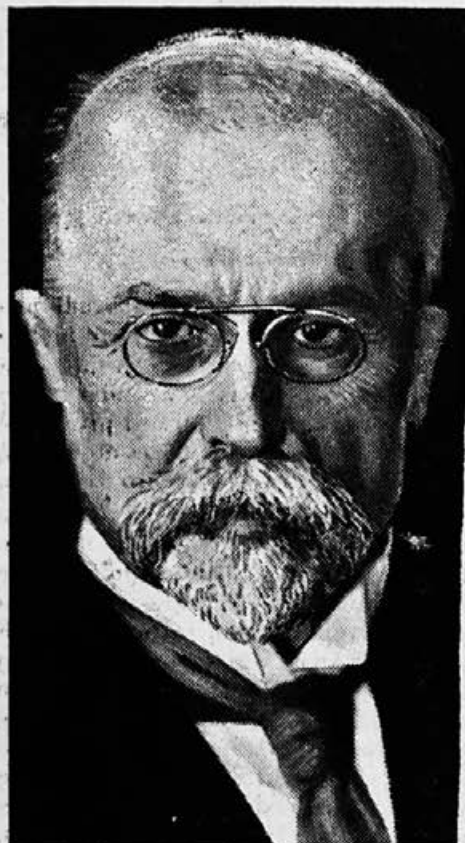
Znano je, da Slovenci zelo radi prirejamo igre in ljudje jih radi hodijo gledat. Tudi naša društva prirejajo vsako leto po več predstav. Vendar pa je včasih ponekod mnogo težav, preden je igra pripravljena, in je treba dosti dela, če hočemo, da bo res dobro izvedena.

Preden sploh pričnemo misliti na kakšno dramatsko prireditev, moramo imeti prostor, kjer bomo igrali, to je dvorano in oder. Od odra zavisijo, kakšne igre lahko igramo in tudi kako jih izvedemo. Vsak oder mora imeti vsaj najnujnejše stvari: kulise, zastor in po možnosti vsaj en prostor za oblačenje, šminkanje in sploh zbiranje igralcev. Oder nam predstavlja tisto mesto in prostor, kjer se dejanje vrši. Če hočemo, da se bodo ljudje res vživeli v igro, tako, da bodo gledali pred seboj resnično dejanje, mora biti oder tak, da jim daje dovolj iluzije (namišljene resničnosti) o prostoru. Nekatero igre predstavljajo dogodke v sobah, stanovanju, druge na prostem, večkrat pa oboje. Zato moramo imeti vsaj dvoje vrst ku-

lis: sobne in pokrajinske (gozd, drevesa, skale, zunanost vasi itd.). Različne igre zahtevajo tudi različne vrste kulis igre o gospodi ne moremo igrati v kmetški sobi, in igre, katere dejanje se godi v planinah, ne z gozdnimi kulisami itd.).

Poleg kulis rabijo ponekod tudi zastore. Z zastori si mnogokrat lahko dobro pomagamo za označitev prostora, seveda — kakor zahteva vsebina igre.

Glavno za oder pa veljaj, da mora za igro gledalcem čim bolj dajati vtis, da imajo pred seboj resničen prostor, ker se tako laže živijo v dejanje na odru.

T. G. Masaryk, prvi predsednik republike Češkoslovaške, se je iz preprostega delovnega človeka povzpел do vodilnega državnika, ki je svojemu narodu — ustvaril državo.

Slika srbske vasi

Odlomek iz knjige »Pokošeno polje«, ki jo je spisal mladi, pred par leti umrl srbski pisatelj in časnikar Branimir Čosić. V knjigi opisuje svetovno vojno in trpljenje srbskega ljudstva med vojno. Pisatelj je spoznal, da srbskemu kmetškemu ljudstvu tudi po vojni ni nič boljše. Neizprosno razkrinkuje vse mogočnike, ki bogate na račun ljudstva in ki imajo denar, zato tudi vpliv in oblast. Kot časnikar je Čosić potoval po deželi in govoril s kmeti. Tak pogovor je opisal tudi v svoji povesti. povesti.

Časnikar je spraševal kmete o njihovem življenju.

»Kaj pa kmet, je tudi pri vas hudo zadolžen?«

»Hudo, gospod, do grla.«

»Kako, zakaj?«

Kmet ga je postrani pogledal, z enim očesom, in posmehljivo odgovoril:

»Zato, ker smo leni. Saj sami vidite: samo podnevi delamo... in samo če je mesečno, tudi ponoči. Sicer pa lenarimo in po cele noči spimo, ko kokoši. Veste, gospod, tudi mi prebiramo časopise in vidimo, kaj vi mislite o nas. Kmet slabo dela, često praznuje, dosti spi, se zakopava v dolgove. Sključiti se je treba in delati, delati do sodnega dne, crkniti pri delu za drugega!«

Nenadoma je spremenil glas, se nekam zagledal in počasi začel »Poslušajte, gospod. Tak, kakršnega me vidite, sem od dvanajstega do osemnajstega leta prebil na fronti. Nisem padel. Tudi invalid nisem postal, štirje bratje smo bili, pa sem se sam vrnil. Gol kakor prst. Odlikovanja srem vrgel v zaboj in zavihal rokave. Hiše štiri leta ni bil nihče popravljaj, goveja živina je porckala, hlevi so bili porušeni in zapuščeni, žene bolne in sestradane, orodje zarjavelo in polomljeno, njive zapuščene, polja nerodovitna. Sam sem bil. Praznih rok. Sorodniki in prijatelji prav taki: praznih rok. Ponekod je bilo še huje: uničene družine. Pretepali in bili

smo se za tisto malo svobode — svoboda pa beraška in lačna. Kaj naj bi človek počel? Sedaj vem, kako se je začelo. Koliko sem oškodovan, so me vprašali. Naračunal sem eno k drugemu, da mi je na kmetiji prizadeta škoda v znesku dvajset tisoč. Računal sem na srebrne dinarje še predvojne. Hišo je bilo treba popraviti. Orodje kupiti. Tako se je začelo. Ponekod si na sto dinarjev plačeval kovača na mesec. Nabralo se je. Ker živo bitje mora jesti. Tudi davke moraš plačevati. Preje smo posadili, kolikor nam je bilo potrebno — svoje ovce smo imeli, svoj sir, svojo konopljo in obleko. Kaj smo takrat rabili? Malo soli in pa da smo davke plačevali. Naša hiša je imela svoje trgovce, katerim je prodajala, če so kdaj česa potrebovali: vrečo moke, voz koruze, buče za prašiče, voz drv. Vnaprej si vedel za ceno. Če smo imeli odveč konoplje, smo vedeli, komu jo bomo odnesli: v vsakem mestecu so bili mojstri, ki so nletli vrvi. Sedaj pa potrebujemo vsega. Trgovci nočejo pšenice, če ni iste vrste, ker je ne kupujejo. Zase, kakor ... amovak za druge, večje trgovce. Prej je človek vedel: boljša žetev, več denarja. Danes: boljša žetev, nižja cena. Pa smo kupili odbrano seme, zadolžili smo se zanj. In gnoja smo kupili. In z novim plugom orjemo. In ves skupiček gre, kajti vse to je treba odplačevati. Krvavimo, mi in zemlja, da bi čim več pridelali. Vsi delamo. Žena nima več časa presti in tkati kakor včasih, tudi ona dela za obresti. Nikoli, gospod, nismo več delali, nikoli imeli boljšega žita, tudi boljših češpelj ne, ne boljših hlevov, ne več žita na hektar. Drevesnice smo vzgojili, postavili sušilnice, vemo, na kateri njivi je treba kaj sejati, katera prst je dobra za to in ono, nikoli nismo pri nas delali več in bolje, verjemite mi. Pa vse nič ne pomaga. Kajti, kolikor več pridelamo, — ker nam je več potrebno za prodajo — toliko nižje so cene, in ko pogledaš, na istem mestu stopicamo, nikakor se ne moremo postaviti na lastne noge, nikakor ne moremo izplavati — vse, kar delamo, delamo za drugega. Mnogi so docela propadli, odšli so v mesta ali pa

služijo po vaseh, paradižnike jedo in češplje.«

Pomolčal je, nato nadaljeval s tišjim glasom:

»Ko sem bil na bojišču, pa so mi prišle težke misli, ali pa sta me pograbila uboštvo in nesreča, sem vedel, kaj je: vojna je; narodi se tepo za svojo svobodo in prevlast; ne bo trajalo dolgo, konec bo enkrat in kdor ne pade, bo pozabil na trpljenje, znova bo oral, kdor je oral. Kakor pa je danes — od tega današnjega se ni mogoče vrniti na tisto, kar je bilo. Ko danes orjem, ne vem, čigavo bo zrno.«

Drugi kmet je tiho, pomirjevalno spregovoril:

»Bog pomagaj ... tudi tega bo enkrat konec.«

Pobliskalo se mu je v očeh, jezno ga je zavrnil:

»Ne govoriči, ko da si norčav otrok! Bog ... Božja je ta lepa noč, črna prst, deževje in vetrovi. Božje je, kako pšenica zori, kako češplje cveto, kako čebela med srka. To je božje. Njegovo je, kako reke teko in gozdovi rasto. Niso pa božje obresti, ne posojila na zeleno žito. Niti je božje, da jaz delam, drugi pa da žanje. In to se po božje tudi končalo ne bo!«

Vstal je. Tenak in koščen, pa visok in gibčen, je bil podoba strašanske vztrajnosti in moči.

»Zbogom, gospod. In kadar pišete za časopise, pišite po resnici. In tudi o nas, ubogih težakih kaj napišite.«

Odšel je po poti proti vasi.

Slovenska kmetška mladina

na delu

Iz Zveze

SKLICITE OBČNE ZBORE

Vsa društva, ki še niso sklicala svojih rednih občnih zborov, pozivamo, da to izvršijo čimprej. Na občnem zboru naj se pokaže delo in uspehi društva, pretehtajo naj se vse napake in ovire, ki so motile delo v preteklem letu in določijo smernice za še uspešnejše delo. Vsak občni zbor naj bo vogeljni kamen v napredku posameznega društva! O načinu poteka občnega zbora si oglejte našo okrožnico z dne 12. decembra 1936 opr. št. 396/2.

POŠLJITE IGRE

Ponovno se obračamo na vsa naša društva in njih dramatske odseke, da nam pošljejo vse igre, kar jih imajo, za našo centralno dramatsko knjižnico, ki smo jo ustanovili zato, da bodo društva imela več izbire v igrah in da se bo delo vršilo bolj urejeno. V knjižnici bodo samo dobre igre, ki jih bomo izpopolnjevali z novimi.

NAROCANJE IGER

Uradne ure knjižničarja dramatske knjižnice Zveze so v ponedeljkih, četrtnih in sobotah 'od 11.—12. uri. Igre naročite lahko osebno ali pisмено. Vsako društvo plača za izbrano igro lažje vrste Din 5.—, težje vrsta Din 10.—, za vse prepisanega vloge Din 25.—. Iz tega denarja si bomo nabavljali nove knjige. Društva, ki so nam poslala svoje igre, dobe za vsako poslano igro eno zastoj na posodo.

POROČILA

Poročajte o stanju odra, koliko iger ste igrali, kakšne igre bi radi. Vse druge želje (glede prirejanja, šminkanja in vsega, kar je z igro in igranjem v zvezi), nam sporočajte!

REVIZIJA DRUŠTEV

Vsem pododborom tudi tem potom ponovno sporočamo, da je za izvršitev revizije pri društvih skrajni čas. Pododbori, ki še niso izvršili vseh revizij, naj to nemudoma store. Pri reviziji naj se ne omejujejo samo na pregled društvenih knjig, temveč naj pregledajo vse dru-

štveno poslovanje in delovanje, kakor tudi prilike, v katerih deluje društvo. Zlasti pa prosimo vse pododbove, da pošljejo Zvezi o izvršeni reviziji podrobna in izčrpna poročila, kakor so dobili navodila!

Prosvetno- organizatorični tečaji

Pred nami leže poročila Pododborov o poteku prosvetno-organizatoričnih tečajev. Že tretje leto se vršijo prosvetno-organizatorični tečaji po posameznih pododborih. Poprej pa jih je prirejela Zveza. Čeprav trajajo le tri dni in je posameznim vprašanjem odmerjen le kratek čas, vendar niso brez pomena za naše mlado kmetško gibanje, pa tudi ne brez učinka. V teh treh dneh so zbrani fantje oziroma dekleta iz raznih krajev. Med seboj navežejo stike in prijateljstva. Kot mala družnica, zbrana iz vsega okoliša, za tri dni odtrgana od navidezno enoličnega vsakega življenja, pogleda v vas kot z nekakšnega razglednega stolpa. V vsaki dolinici, na vsakem griču vidi par skromnih hiš — slovensko vas. In od hiše do hiše, od vasi do vasi vodijo drobne stezice, rjava pota, bele ceste. Mahoma se slovenski kmetški fant in dekleta zavesta. Začutita, da nista sama. Ko spomladi orjeta, ko jeseni žanjeta, dela isto na sosednji njivi njiju sosed, v bližnji vasi njiju znanci, širom Slovenije kmetški ljudje. V njima se vzbudi zavest. Uvidita potrebo po *lastni organizaciji*. Kot stezice, pota in ceste, naj Društva, okrožja in pododbori spajajo kmetškega človeka v njegovi organizaciji Zvezi kmetških fantov in deklet. Kjer omahne posameznik, tam *združeni* zastavimo svoje roke in glave.

Kljub raznim oviram, ki se nam povsod postavljajo, so se letos vršili tečaji ponekod kot dosedaj. Mnogo so k temu pripomogle sistematičnejše (natančnejše) priprave in učni načrt. Učni načrt je preračunan na 6 predavanj dnevno. Obsega najvažnejša predavanja idejne, organizacijske in splošne kulturne vsebine. Po vseh tečajih so se predavanja vršila po istem učnem načrtu. Le strokovno-gospodarska predavanja so bila prilagojena krajevnim potrebam.

V ORMOŽU

Najprej so se v juniju izvršili tečaji za fante.

V dneh 4., 5. in 6. januarja t. l. se je vršil prosvetno-organizatorični tečaj v Ormožu za ptujski Pododbor. Tečaj je vodil predsednik ptujskega Pododbora tov. Joško Tomažič. Predavali so predsednik Zveze tov. Ivan Kronovšek, predsednik Pododbora tov. Joško Tomažič, gg. primarij dr. Anton Hrovat, zdravnik dr. Otmar Majerič, učitelj Srečko Vitori, odvetnik dr. Adam Ban, veterinar Joško Nardin. Tečajniki so si ogledali električne naprave za visokofrekvenčno obsevanje sanatorija Majerič in zemljiško knjigo. Tečaj je kljub vsem oviram ob zadovoljivem obisku lepo uspel.

V CELJU

8., 9. in 10. januarja pa se je vršil prosvetno-organizatorični tečaj za celjski Pododbor v Celju. Tečaj je vodil tajnik celjskega Pododbora tov. Aleksander Turnšek. Predavali so tovariši: predsednik Zveze Ivan Kronovšek, tajnik Pododbora Aleksander Turnšek, Tone Merslavič, Ivan Kuhar, dr. Igor Rosina, g. Adolf Reya in drugi. Tečajniki so se vsi skupno ude-

ležili sv. maše. Na tečaju je vladal vzoren red in disciplina, ki je celotnemu uspehu tečaja mnogo pripomogla.

V KONJICAH

12., 13. in 14. januarja se je vršil prosvetno-organizatorični tečaj Pododbora v Konjicah. Tečaj je vodil predsednik konjiškega Pododbora tov. Pavel Bezenšek. Predavali so: predsednik Zveze tov. Ivan Kronovšek in gospodje: zdravnik dr. Rudolf, župan Križnič in dr. Sbrizaj ter drugi. Kljub številnim zaprekam je tečaj dobro uspel.

V NOVEM MESTU

16. 17. in 18. januarja so se vršili prosvetno-organizatorični tečaj v *Novem mestu*. Tečaj sta vodila ob lepi udeležbi predsednik novomeškega Pododbora tov. Cvetko Zorko in tajnik novomeškega Pododbora tov. Udovič Jože. Predavali so: predsednik tov. Kronovšek, predsednik Pododbora tov. Zorko, gg. dr. Josip Trošt, zadržni revizor Andrej Šifrer in drugi. Tečajniki so se v nedeljo skupno udeležili svete maše. Z razumevanjem so sledili izvajanjem posameznih predavateljev ter dokazali, da se

Peter Rupar:

Mreža bele groze

Roman — I.

V Podlomu je imela stara Grivarica tiste dni pred Velikim šmarnom polne roke dela. Hitela je od hiše do hiše, govorila kakor najboljši odvetnik in prepričevala ljudi, da se premalo brigajo za blagor svojih neumrjočih duš. Marsikje so ji pred nosom zaklenili vrata, toda vnete Grivarice niti to ni zadržalo. Opravila je kar pred vrati ter na dolgo in široko dopovedovala ljudem, naj vendar kaj pomislijo na zadnjo uro, ko jim ne bo mogel nihče pomagati in jih nihče ne bo smel spremljati na pot pred večnega Sodnika.

Radi tolikšne gorečnosti se je prijelo Grivarice ime »Nebeški sprevodnik«. Ljudje so ji ga dali iz nagajivosti, Grivarica pa je bila na to ime ponosna in je često zatrjevala fantu, ki ji je kaj oporekal:

»Le govori, dokler si mlad in zdrav, ko pa prideš v leta in bodo moje kosti

že počivale v črni zemlji, se me boš spomnil in m' iboš hvaležen.«

»Malo kasno se je spomnila na nebesa, Reza,« jo rad podraži kolar Stržen, ki je bil v mladih letih precej po svetu, »ne vem, če nisi zamudila —«

Tedaj sikne Grivarica kakor modras: »Sram te bodi, garjeva ovca! Kaj nič ne vidiš, da ti je že sneg pobelil glavo, pa le še trosiš pohujšanje okoli sebe?! Boš že videl, kako te bodo zlodji mrevarili n' akmrtno uro! Takrat boš iskal pomoči —«

»Kakor ti očeta za fanta, ali ne, Grivarica?« se namuzne Stržen in nagajivo požvižga.

»Bog nebeški!« lovi ženska sapo in se vsa treše od jeze. »Ali ga vidite, pogača, ki bi miene rad sodil, da bi sebe opral?! Kdaj si pa še kaj dal za mojega sina!?!«

»Kaj bom jaz dajal, ko nisem imel nič opraviti zraven, saj še tisti ni hotel dati, ki je imel zasluženje zanj, pa tudi ti si mu menda bolj malo privoščila —«

»Da te le ni groza,« si pomaga ženska z jokom, ko vidi, kako brezobzirno razgalja Stržen njeno najtemnejšo pretek-

za delovanje kmetško-mladinske organizacije živo zanimajo.

V LJUBLJANI

24., 25. in 26. januarja se je vršil prosvetno-organizatorični tečaj v Ljubljani za ljubljanski Pododbor. Tečaj je vodil tov. Rado Šušteršič, pomagal mu je tajnik ljubljanskega Pododbora tov. Lojze Kušar. Na tečaju so predavali: predsednik Zveze tov. Kronovšek, tov. dr. Viktor Maček, tov. dr. Goljar Srečko, tov. Tine Janhar, književnik tov. Ivan Albrecht, g. ravnatelj Fran Trček in tov. France Hočevar. Tečajniki so posetili gledališko predstavo na Šentjakobskem odru, Ogledali so muzej in tiskarno. Tečaj je bil zelo dobro obiskan in je v vsakem oziru lepo uspel.

NA BLOKAH

30. in 31. januarja pa se je vršil dvodnevni prosvetno-organizatorični tečaj v Novi vasi za logaški Pododbor. Tečaj je vodil predsednik logaškega Pododbora tov. Ivan Korošec. Predavali so: predsednik Zveze tov. Kronovšek, tov. Tone Šraj, tov. Venceslav Vinkler, g. Lenarčič Stanko in drugi. Pododbor je bil pri-

lost, »sam imaš otroke, tudi hčere imaš in bi rajši skrbel zanje, kakor da brišeš obme svoj umazani rilec —«

»Kar si iskala, to si našla!« skomigne kolar z rameni. »Drugič boš vsaj vedela, da ne boš hodila sitnarit k nam —«

Reza na ves glas zajoka in odide, a na tnalu se še obrne in s pestjo požuga proti hiši, češ:

»Tega ti ne ostanem dolžna, Stržen! Še bridko me boš pomnil!«

»Malo pretrdo si jo priiel,« je materi Strženki nerodno. »Rajši bi jo pustil, naj govori in počne, kar hoče!«

»Tale?« se razburi mož. »Še tega nam manjka! Mar ni dosti nadlog in težav, da človek iz dneva v dan ne ve, kako bi se preril skozi, pa naj nas skubejo še takele večje? Ta mi bo merila nebesa, kakopak?! Ali si že pozabila, kakšna je bila, dokler ji ni odklenkalo? Niti hlač zlodej ni smel videti in vsak cigan ji je bil dober. Fej! Cel roj fantov in mož je takrat napovedala, ko je dobila otroka, da so imeli opravka z njo, nazadnje se je pa le izkazalo, da je oče tisti krevljasti cunjar Blaž, ki ga še koza ne bi povohala!

siljen tečaj za en dan okrajšati, ker bi se sicer tečaj ne mogel vršiti. Kljub temu pa je tečaj gotovo doprinesel k razmahu naše organizacije in k dvigu kulturnih razmer na naši vasi.

Kako naj delajo naši ženski odseki

V naših »Ženskih odsekih« si moramo ustvariti svoje domače šole. Učiti se moramo vsega, kar je potrebno za nas, da lahko zboljšamo življenje sebi in svojim domačim. Spoznavati moramo življenje naše vasi, in skrb »Ženskega odseka« mora biti, da pomagajo vsa dekleta pri zboljšanju vaškega življenja. Če pogledamo, kako živijo bolniki, starci, otroci, kako se godi žentm v našem kraju, bomo videli, da lahko marsikaj pomagamo. Oboje, zboljšanje domá in v vasi pa homo dosegle, če homo vse skupaj in če homo nekaj znale. Ko pa boste vsa de-

»Oh no,« brani žena, »saj ima vsak človek kakšno napako!«

»Nič ne rečem in bi ji tudi nikoli ne očital, ko bi me pustila v miru! Čemu pa hodi glodat k nam? Mene bi gonila na božja pota in v nebesa, svojemu lastnemu otroku pa niti življenja ni privoščila? Misli, da je vse oprano in pozabljeno, ko se je izmazala, da je niso vtaknili v luknjo? Kaj še! Vsa vas ve, zakaj je ubogi otrok umrl. Odveč ji je bil, pa mu je toliko časa kuhala mak, da je začivkal. Svoje grehe naj pere, škreba stara, jaz se bom za svoje že znal braniti sam!«

»Kaj si pa danes tako glasen, Martin?« stopi tedaj v hišo oče Kveder, trden kmet in kolarjev daljni sorodnik. »Skoraj si nisem upal v hišo.«

»No, no, tako nevarno pa ni,« se zasmije Stržen, »le zastran tiste sitne Grivarice sva s Katro malo bolj glasna. Spaka se človek ne iznebi z dobro besedo —«

»Ta je pa res tečna! Pri nas je že tudi bila in ni odjenjala, dokler naše matere ni pregovorila.«

kleta in žene v vasi organizirane in enotne, tudi uspeh dela ne bo izostal.

Kako ustanovimo ženski odsek?

Članice društva skličejo sestanek, na katerega povabijo vsa dekleta iz domače in okoliških vasi. Tam se pogovorite, kaj boste delale na prvih tedenskih sestankih. Učite se tega, kar bo koristilo vsem dekletom in ženam, kar bo vsem olajšalo življenje.

Dekleta na sestankih

Na sestankih se morate naučiti čim več o društvenem delovanju. Same morate znati voditi svoj odsek, v delu morate biti enakovredne tovarišice. Vse članice, ne samo načelnica, morajo poznati notranje delu v društvih, n. pr. kako se skliče in vodi seja, sestanek, zborovanje, občni zbor, kako se piše zapisnik, kako se vodijo tajniški posli, blagajna, kako se poroča v »Grudo«, kako se pripravijo društvene prireditve, tekme, izleti itd. Naj vas tovariši o tem poučijo, če izmed vas nobena ne zna. Razgovor naj se vrši po določenem redu. Kadar ena govori, naj druge poslušajo. O stvari, o kateri

govori tovarišica, razmišljajte vse in povejte, kar mislite o tem, tudi druge. Na prvem sestanku si izvolite svojo načelnico, tajnico in blagajničarko.

Povedala bom nekaj stvari, ki so važne, da se na sestankih obravnavajo. Najvažnejše je, da se učite tega, kar je koristno za čim več deklet in žen v vasi!

1. Povabite najboljšo kuharico iz domače ali soasednje vasi. Učite se kuhati! Učite se iz stvari, ki so doma (zelenjava, sadja, moke) napraviti dobro, zdravo jed. Enkrat kuhajte pri eni, drugič pri drugi ali v šoli, kot je pač v katerem kraju najprimernejše. To bi bil tak domač kuharski tečaj, ki bi bil poceni in ki bi ga lahko posečale vsa dekleta.

2. Povabite šiviljo in učiteljico, ki naj vam pokaže, kako se krojijo domače obleke za vas in otroke ter perilo. Učite se kvačkati in plesti, ceneje boste prišle do jopic.

3. Občinska babica ali učiteljica naj vas pouči o higijeni ženske v splošnem, posebej pa še o nosečnosti, o higijeni porodnice, kako se nejuje dojenček, o prehrani dojenčka, o otroških in ženskih boleznih itd. Tudi najpotrebnejše o

»Saj nič ne rečem,« opomni Martin, »naj le roma, kdor more. Več sveta ko kdo vidi, boljše je zanj, toda dom je le prvi! Zlodja, kako naj razmetavam denar po svetu, ko ga niti za najhujše potrebe nimam. Prav po pravici ti povem, Jernej, da me še nikoli ni tako davilo kakor letos.«

»Smo menda kar vsi tega deležni,« sede Kveder in pobobna s prsti po mizi, »mene tudi tako daje, da pa cele noči ne spim. Tele gre za par čevljev, pa še nič prida ne bodo; če se pa hočemo vsi obleči, moram izprazniti hlev! Ne vem, kam nas bo to pripeljalo. Se bomo jeli kmalu oblačiti v lubje —«

»No, pri nas pa menda vendar ni tako hudo,« se vtakne Strženka vmes, »saj Kvedrova hiša še nikoli ni poznala pomanjkanja —«

»Če verjameš ali ne, Katra, tako je, da ne morem povedati. Res imam nekaj na strani, a kaj mi pomaga, ko ne morem do denarja. Oni teden sem bil v Ljubljani in sem se oglasil tudi v hranilnici. Tako so me gledali kakor snetjavo žito.«

»Ali so ti kaj dali?«

»O, cel kup lepih besedi,« zamahne kmet z roko. »Opoldne sem stopil potlej na požirek vina. Sem dejal: Kamor je šla krava, naj gre še tele! Tam je sedelo nekaj takih ljudi, ki menda samo Bogu kradejo čas. Nekega kmeta so obdelovali. Z Dolenjskega je moral biti, tako sem sodil po besedi, in za denar ga je tudi trlo: Mlad gospodar, je menda komaj dobro prevzel, pa bi rad izplačal brate in sestre —«

»Tak je res čez in čez ista pesem?« prekriza Strženka roke v naročju.

»Povsod, povsod —« prikima Koren. »Tisti Dolenjec, pravim, je tudi prišel zastran denarja v Ljubljano —«

»Pa je imel kaj več sreče kakor ti?« mika kolarja.

»Bog me varuj take sreče!« Kakor v obrambo iztegne Kveder roke. »Hranilno knjižico je imel s seboj, ženino doto. Štirideset tisoč. Le pomisli, koliko je treb agaranja in pritrgovanja, preden se nabere tak kupček! Pa več, koliko so mu dali za tak znesek?«

»Kdo?«

domačih zdravilih je treba vedeti. V vsakdanjih boleznih si moramo znati pomagati same.

4. Kjer je razvita kaka *panoga domače obrti* (preja, čipkarstvo, pletenje) se na sestankih razgovarjajte, kako bi dvignile to obrtno panogo vašega kraja. O novih vzorcih, o boljšem in lepšem delu, kako bi dosegle boljše prodajo itd. Tu so naša dekleta najbolj izkoriščana!

5. Razgovarjajte se o *virtu*. O potrebi zelenjadnega vrta. Zakaj je potrebno gojiti zelenjavo in kako se goji. Kako se gnoji zemlja, katere vrste zelenjave so najboljše za vaš kraj, kako se goje cvetlice itd. Tako, da bo na vaših vrtovih najboljša in najlepša zelenjava in najbolj dehteče cvetice!

6. *Kokokšjereja, mlekarstvo, svinjereja* — to so skoro edini denarni viri za mnovega naših kmetov. Zato moramo biti vse dobro poučene o živinskih boleznih, kako se krmi, kako se ravna z mlekom.

7. O *sadjarstvu*. Že od nekdaj je naša naloga sušenje in spravljanje sadja, v mnogih krajih pa so žene začele tudi zbirati vrste sadja, cepiti itd. Tudi tega se učimo, če smo v kraju, kjer je doma sadje.

8. Čim več se razgovarjajte o *razmerah v naši vasi*. Kako se godi otrokom, koliko in na čem umirajo, kako se godi starcem, kako skrbi občina zanje, koliko bolnikov ima zdravnikovo oskrbo in lahko plača zdravilo, kako se godi ženskam, koliko je nezakonskih otrok, koliko mladih ljudi je brezposelnih, v kolikem številu zapuščajo mladi ljudje domačo zemljo. Skušajte najti vzrok vsemu temu in vaša naloga je, da skušate pomagati vsem, ki so vaše pomoči potrebni. O tem pridno poročajte v »Grudo«!

9. Za nas je tudi potrebno, da poznamo najvažnejše *državne zakone, ki odločajo o našem življenju*. Kakšne davke plačujemo. Kakšne pravice imamo ženske pri dedovanju, pravice matere do otrok, zakon o nezakonski materi, zakon o trošarinah, ki je kriv, da plačujemo sladkor, sol, vžigalice itd. tako drago. Vse to, ki je tako važno za nas, moramo dobro poznati. Šele takrat bomo lahko dosegle izboljšanje.

»Kaj vem, kdo je bil! Trije mestni ljudje. Eden je bil rejen kakor pijavka, dva pa bolj glistasta, a jezike so imeli vsi namazane, da bi jim še Grivarica ne prišla na kraj! Tako so vsi hkratu govorili v Dolenjca, da je revež menda nazadnje sam sebi rekel stric —«

Mati Strženka strmi, kolar skimuje z glavo, a Kveder se jezno vzravna:

»In vesta, koliko so mu dali za tisočake? Natanko — eno četrtno!«

»Da le ni ljudi groza!« se zdrzne Strženka. »Sai to je vendar očitna tatvina —«

»Kdo se danes zmeni za to!« vzdihne Kveder. »Preden se človek enkrat zasučje, ga že trikrat osleparijo, če ni zmeraj na preži. Tako se mi je smilil tisti revež, da vama ne morem povedati —«

»Viš, takih naj bi nabrala Grivarica za romanje, bi bili bolj potrebni pokore kakor mi,« ogleduje kolar kos jesenovine in požvižgava, »a takim tičem je malo mari nebes! Ko potrka emrt, se spomni oderuh s kakim beličem cerkve, kloštra in še kakšnega društva, pa je mahoma zaslužen, vzor moža, pravi kr-

ščanski vzgled in kar je še takih imen, ki se razlivajo po potrpežljivem papirju. Živ krst ne vpraša, odkod in kako je možak prišel do denarja, nikomur ni mar žuljev, krvi in solz, ki se drže volila —«

»Pa res moram reči, da je danes ves svet postavljen na glavo!« vstane Kveder in z dolgimi koraki začne hoditi po sobi. Mi garamo in garamo, niti jesti človek ne utegne prav, pa nimamo nič od tega, tam pa vidiš ljudi posedati po ves božji dan in jim vendar ničesar ne manjka —«

»Ej, je tudi v mestih dosti beračije, Jernej —« zavrne Kolar. »Le ne misli, da je vse tako zlikano kakor se kaže očem —«

»Nič ne rečem! Tisti, ki delajo, so tudi tam nebogljeni kakor cerkvene miši. Saj jih kar po očeh poznaš: delavec, uradnik, obrtnik — kakor sence so. Zmeraj se jim mudi in nikoli nimajo nič. Pa so spet drugi — in te sem mislil — ki pod milim Bogom nimajo kaj početi na svetu, kakor da sleparijo in gosposko živje na tujih žuljih —«

(Dalje prihodnjič)

Odmevi iz naših vasi

CELJE: Delo našega »ženskega odseka« pri celjskem pododboru je prav živahno. Tovarišice odbornice skrbijo predvsem na ustanovitve in preureditve »ženskih odsekov« pri domačih društvih, prav tako pa so poskrbele tudi za številno udeležbo deklet za II. prosvetno-organizatorični tečaj, ki se je vršil 2., 3. in 4. februarja v Celju. Vse udeležence, ki so izšle iz tega tečaja, pa so nam porok, da se bo naše delo še razširilo, da mladina v svoji mladosti, polna volje, zlomi in potepta vso trohnoho, na kateri so brez uspeha delali starejši.

ORLA VAS: Naš »ženski odsek« se prav pridno giblje in tako v polni meri vrši svojo nalogo. Za zimsko dobo smo si zamislile gospodinjski tečaj. Pričele smo z decembrom in bomo končale aprila. Kot otvoritev tega zimskega tečaja je bil tridnevni tečaj za izdelavo raznih predmetov iz rafije. Ta tečaj je vodila tov. Jarnovičeva iz Dramelj. S posebnim veseljem so se ga udeleževale vse tovarišice, posebno zato, ker je delo iz vsemogočih barv pestro in živo. Kdor je videl te izdelke: jerbese, škatle, podstavke za sklode itd., ni mogel verjeti, da se to da napraviti iz rafije, t. j. iz tistega ličja, ki ga najbolj poznajo naši vrtnarji in sadjerejci. Tak tečaj priporočamo tudi drugim »ženskimi odseki«, ker so izdelki tako poceni, da jih iz nobene druge tvarine ne moremo izdelati za tako mal denar. — H koncu decembra smo imele tudi enotedenski kuharski tečaj, ki ga je vodila tov. Pavla Potočnikova, za kar smo ji vse zelo hvaležne. — Poleg tega pa imamo vsak teden dvakrat sestanek, kjer šivamo ročna dela, razno perilo, se vadimo v pravilnem likanju, pranju, v čiščenju raznih madežev iz blaga, v ribanju tal itd. Ob zaključku zimske dobe pa bodo priredile razstavo izdelkov, ki smo jih pozimi napravile. Držimo pa se pri tem delu napraviti vse — s čim manjšimi stroški!

VOJNIK: Letošnji občni zbor našega društva nam je priznal, da smo tudi dekleta postale delavnejše in živahnejše! Naš »ženski odsek« ima vsak torek zvečer družabni delovni sestanek, na katerem delamo ročna dela. Prvo tako najdemo v naši društveni sobici razne gospodinjske, kuharske, kmetijske knjige, časopise in revize ter iz njih skupno čitamo praktične stvari za naše vsakdanje življenje. Taki sestanki so nam dokaz, da so se v našem malem trgu in lepi okolici našli ljudje, ki streme in imajo veselje do skupnega dela, ljudje, ki se zavedajo, da je prav dandanes potrebno izrabiti vsak prosti čas za učenje in vzgojo nas

DRAMLJE: 20. decembra 1936 se je tudi pri nas vršil sestanek deklet, na katerem smo si določile delo v zimski dobi. Kljub temu, da so članike oddaljene in raztresene po eno do dve uri po hribih, smo sklenile in določile tečaj za šivanje in ročna dela. Tečaj se vrši dvakrat na teden in ga vodi tov. Jarnovičeva. Namen tega tečaja je, kako si z najcenejšimi sredstvi in v najenostavnejših delih šivanja in ročnega dela lahko pozneje vsaka sama doma pomaga. Od 15. do 21. marca pa bomo imele tudi kuharski tečaj; kako se da napraviti iz naših živil dobra hrana. — 4. in 5. aprila bo razstava naših del, ki naq pokaže tudi onim, ki nas težko vidijo, da gremo preko vseh ovir, da je naše delo, ki ne pozna zaprek! — Novo poživljeni odsek, ki ga vodijo načelnica Justa Šoline, tajnica Francka Horjak, blagajničarka Pavla Savbič ter vse ostale tovarišice gremo s to trdno obljubo samo naprej!

DANOŠKA GORA: Šele septembra ustanovljen »ženski odsek« pri našem društvu se prav pridno giblje. Tako smo v decembru imele 7dnevni higijenski tečaj z raznimi predavanji o zdravju žene, otrok in vasi sploh. Predavali so banovinski zdravnik, zaščitna sestra in učiteljica. — V februarju se je vršil tudi štirinajstdnevni prirojvalni tečaj, ki ga je vodila tov. Rezka Horvatičeva iz Ljubljane. Prav tako imamo tudi redne tedenske sestanke, ki so namenjeni ročnemu delu, razmotrivanju gospodinjskih vprašanj in čitanju. Vsemu temu pa sledijo debatni razgovori. Tov. Potočnikova je imela tudi dve predavanji: »Prirodnost in nastop kmetijskega dekleta«. Naše sestanke in predavanja pa posečajo tudi naše matere. — Uvedle smo tudi družabne večere, ki se vrše menjaje pri tovarišicah in tovariših na domu. Ne zbiramo se pa pri vinu in plesu, temveč pri luščenju fižola in koruze ter pri preji, ki pri nas še obstoja. To je naše delo, ki ga hočemo tudi dovršiti!

NAŠA VAS OŽIVLJA — NOVA DRUŠTVA VSTAJAJO!

Naši skupnosti se vedno pridružujejo mlade in zdrave vrste kmetijske mladine.

V zadnjem času so se ustanovila Društva kmetijskih fantov in deklet v Černelavcih (Prekmurje, v Št. Janžu na Dolenjskem, v Šmartnem ob Dreti in v Zagradcu na Dolenjskem. Pripravlja pa se ustanovitev še po drugih krajih Slovenije. O vsem bomo poročali prihodnjic, ker nimamo prostora. Pozdravljeni, mladi borci v naših vrstah!

Razlaga tujih besed

Pod to rubriko (zaglavjem) bo »Gruda« od slej prinašala razlago tujih besed, ki jih pri nas večkrat slišimo. Pri branju časopisov in knjig, pri predavanjih, zborovanjih in tudi v vsakdanjem življenju slišimo mnogo besed, ki jih ne razumemo, ker niso slovenskega izvora. Mnogokrat tudi sami rabimo kako besedo, katere smisel ne dojemamo (razumemo) pravilno. Zavedni Slovenci se tujk kolikor mogoče izogibljejo. Če tudi tujk sami po možnosti ne uporabljamo, je pa vendar potrebno, da jih vsaj poznamo. Ker kmetijski človek nima prilike, da bi se tega naučil v šoli, zato je »Gruda« uvedla to zaglavje in pričakuje, da bodo čitatelji sporočili našemu uredništvu svoja mnenja in svoje želje in nasvete glede tega zaglavja. Radi jih homo upoštevali.

»Gruda«.

Minimum — najmanj. Od te besede pride beseda minimalen, t. j. najmanjši. Pri nas imamo n. pr. uredbo o minimalnih mezdah, to se pravi uredbo, ki določa, koliko mora delavec najmanj zaslužiti (na uro n. pr. 2 Din, to je najmanj (minimum), kar mora dobiti delavec). Nasprotno od minimuma (najmanj) je maksimum (največ). Minimum, kar mora storiti naročnik za »Gruda« je, da plača naročnino, maksimum, da jo razširja, priporoča po vasi, nabira naročnike in tudi dopisuje vanjo.

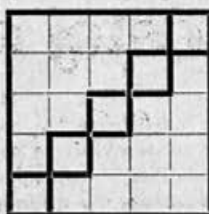
Parlament — Skupščina narodnih zastopnikov, ki ima najvišjo oblast, t. j. da delajo zakone. Pravi parlament je samo v demokratičnih državah (ker imajo samo tam vso oblast od ljudstva s tajnimi in svobodnimi volitvami izvoljeni ljudski zastopniki).

Socijalen — družben. Človek je družabno bitje. Kmet je vezan na pomoč sosedov, gospoda je odvisna od dela kmetov in delavcev, obrtnik ne more živeti brez kmetov in naroče. Te razmere imenujemo socialne razmere, ki so lahko slabe in dobre! Danes slišimo mnogo govoriti o socialnih razmerah kmetov, obrtnikov in drugih, ki so slabe, ker so zatirani. Izboljšati jih pa nihče ne skuša. Iz tega mora vsak pameten Slovenec spoznati, da je rešitev samo v nas samih.

Amandman — dodatni predlog k zakonu (ko je zakon narejen, še kaj dodenejo). Amandman k proračunu, ki ga napravijo ministri za vse leto naprej je n. pr., če pozneje še določijo ne kaj tisočev recimo za podporo revnim krajem ministrstva za socialno skrbstvo, ki ima nalogo, da take kraje podpira.

Za prosti čas,
naj pride smeh v vas

Kvadrati

1. Časovna doba
2. Votla mera
3. Monopolski izdelek
4. Znan postopek davkarije
5. Nalezljiva bolezen

V debelo tiskanih kvadratih čitaš ime znanega borca za kmetijske pravice.

Spomenik

1. Sloglasnik
2. Ptič
3. Zuželka
4. Mlečni izdelek
5. Kaznilnica
6. Ženske ime
7. Priljublje list
8. Šala
9. Naziv naših prednikov v sred. veku
10. Kovina
11. Otok v Jadranskem morju

Rešitev je treba poslati do 5. aprila. Dva izžrebana rešilca bosta dobila lepi nagradi.

LJUBLJANSKA...

Veš kaj, Erna, če se bo tvoj brat v čolnu tako vedel kakor zadnjikrat, ne pojdem z njim nikoli več na Ljubljano.

Kaj je počenjal?

Eh, samo veslal je in veslal, pa nič drugega...

POLITIČNI IZDAJALEC

Sin: Kdo je prav za prav politični izdajalec?

Oče (star klerikalec): Politični izdajalec je človek, ki prestopi z naše stranke v nasprotno.

Sin: In kaj je on, ki prestopi iz nasprotno stranke v našo?

Oče: To je hvalevreden izpreobrnjenec.

Za Veliko noč celoj družini!

25

39

59

35

59

129

129

129

129

Gata

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon števil. 28-47

VLJUBLJANI

Brzjavlj. »Kmetiskidom«

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun pošne hranilnice števil. 14.257

RAČUN PRI NARODNI BANKI

N o v e v l o g e
vsak čas razpoložljive obrestuje
po **4% do 5%**.

Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice

Daje kratkoročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!